

INNOVÁCIÓ- MENEDZSMENT

5. SZELLEMI TULAJDONJOG
VÉDELEM

1

Szerző: Csillag Lucia
szabadalmi ügyvivő

5.1 BEVEZETÉS	3
5.2 ALAPVETŐ SZELLEMI TULAJDONVÉDELMI ESZKÖZÖK RÖVID ISMERTETÉSE	4
5.2.1 Szabadalmi oltalom	4
5.2.1.1 Hazai szabadalmi kérelem	4
5.2.1.2 Nemzetközi szabadalmi bejelentés, PCT	7
5.2.1.3 Közösségi szabadalmi bejelentés, EP	8
5.2.2 Használati mintaoltalom	8
5.2.3 Formatervezési mintaoltalom, design	8
5.2.3.1 Nemzetközi designoltalmi lehetőségek	9
5.2.4 Topográfia-oltalom	9
5.2.5 Szerzői jog	10
5.2.5.1 Önkéntes műnyilvántartásba vétel	10
5.2.6 Lajstromozott árujelzők	11
5.2.6.1 Védjegy	11
5.2.6.2 Nemzetközi védjegy-lehetőségek	12
5.2.6.3 Speciális árujelzők	12
5.2.6.4 Földrajzi árujelzők, védett eredet-megjelölések	12
5.2.7 Növényfajta oltalom	14
5.2.7.1 Hazai fajtaoltalmi rendszer	15
5.2.7.2 Nemzetközi fajtaoltalmi lehetőségek, közösségi fajtaoltalom	16
5.2.7.3 Hagyományos fajták, termesztési módok és biológiai sokféleség védelme	17
5.3 KIT ILLET A SZELLEMI TERMÉK BEJELENTÉSI JOGA?	18
5.3.1 A szolgálati és alkalmazotti találmányról	18
5.4 A TALÁL MÁNYTÓL AZ OLTALMI KÉRELEMIG	20
5.4.1 A találmány oltalomképességének vizsgálata	20
5.4.2 Szabadalmi bejelentési kérelem	21
5.4.3 Ábrák	21
5.4.4 A szabadalmi leírás	22
5.4.5 Igénypontok	23
5.4.6 Kivonat	23
5.5 SZELLEMI TULAJDONRA VONATKOZÓ KUTATÁS	24
5.5.1 Témakutatás a műszaki szint felmérésére	24
5.5.2 Tisztaságkutatás egy megoldás hasznosításának jogi korlátaira	24
5.5.3 Kutatás egy oltalom érvényességének a vizsgálatára	25
5.5.4 Kutatás egy oltalom erősségének a vizsgálatára	25
5.6 IPARJOGVÉDELMI SZERZŐDÉSEK	26
5.6.1 Kutatás-fejlesztési szerződések	26
5.6.2 Hasznosítási szerződések, licencia	26
5.6.3 Díjazási szerződések	28
5.6.4 Titoktartási szerződések	28
5.7 AZ SZELLEMI TULAJDONNAL KAPCSOLATOS STRATÉGIAI ÉS TAKTIKAI KÉRDÉSEK	29
5.7.1 Mit?	29
5.7.2 Mikor?	29
5.7.3 Hol?	29
5.7.4 Miért?	29
5.8 ÖSSZEFOGLALÁS	30

5.1 BEVEZETÉS

A mai korban a gazdaság minden ágazatában egyre jobban oda kell figyelni a tevékenységek jogi vonatkozásaira – ezen belül a szellemi termékek, kutatási eredmények, új termelési technológiák, új gépek, új termékek, új növényfajták, új formák kifejlesztésénél, átvételénél, domain név keresésénél, valamint a kereskedelemben használatos árujelzők, nevek kiválasztásánál, használatánál.

A szellemi tulajdon védelmét szolgáló jogi eszközök ismerete és tudatos alkalmazása, továbbá az iparjogvédelmi adatbázisok értő használata több szempontból is előnyt jelenthet az adott szakterület többi szereplőjéhez képest:

Kattints egyet az egérrel, és megjelenik a következő tananyag rész!

1. **Könnyebben tájékozódhatunk az üzleti partner vagy konkurencia piaci helyzetéről**, mert a nyilvánosan elérhető adatbázisok alapján ellenőrizhetjük szellemi tulajdoni portfóliójának nagyságát, esetleges védjegyeinek, szabadalmainak, mintáinak oltalmi státuszát, érvényességét;
2. **Nem kezdünk már létező, esetleg oltalmazott megoldásokkal párhuzamos témákban fejlesztésbe, amivel időt és felesleges költségeket takaríthatunk meg**, mert az iparjogvédelmi adatbázisokból keresőszavak, cégnevek, kutatók nevei alapján egy adott témakör legfrissebb eredményei, lehetséges együttműködési partnerei megismerhetők;
3. **Elkerülhető a más érvényes jogába ütközés**, mert az adott témakörben oltalomra beterveztett műszaki megoldások oltalmi köre és az oltalom jogi státusza az adatbázisokból kiolvasható;
4. **A saját fejlesztések eredményeink hasznosítására meghatározott országban, adott időtartamra kizárólagos jogot lehet szerezni**, ami nemcsak termelés-bővítést, növekvő értékesítést, erősebb piaci pozícióit jelenthet, hanem azt is jelenti, hogy az **államilag regisztrált kizárólagos jog alapján, a jogosulatlan hasznosítók ellen fel is lehet lépni**;
5. **Hatékonyabb oltalmi stratégiára ad lehetőséget**, és olyan fejlesztési eredményekhez is tud az ember közvetett jogi oltalmat, szerződési alapot rendelni, amelyek első látásra nem védhetők;
6. A szerződéses jogviszonyokban megvalósuló fejlesztéseknél **elővigyázatosabb szerződéskötésre**, átláthatóbb viszonyok rögzítésére indít;
7. Pályázati támogatással megvalósítandó fejlesztéseknél átláthatóbb, milyen oltalmazható szellemi termék keletkezhet, milyen indikátort reális tervezni.

5.2 ALAPVETŐ SZELLEMI TULAJDONVÉDELMI ESZKÖZÖK RÖVID ISMERTETÉSE

A köznyelvben minden regisztrált oltalom esetén hajlamosak szabadalmaztatásról beszélni. Valójában a lajstromozott szellemi termék sokféle lehet: szabadalom, használati mintaoltalom, formatervezési minta, topográfiaoltalom, növény fajtaoltalom; védjegy vagy egyéb speciális árujelző, a szerzői jog körébe tartozó műformákról nem is beszélve.

Ezek tárgyak, az oltalomszerzés módja, az állami regisztráció követelményei és költségei szerint, valamint az oltalom tartalmában lényegesen különböznek egymástól – adott esetben egy szellemi termék esetleg több oltalmi formában is védhető, vagy látszólag egyikben sem.

Magyarországon a szellemi tulajdonformákra vonatkozó oltalmi kérelmek fogadását, nyilvántartását, oltalmak odaítélését és hatósági regisztrációját, az oltalomra vonatkozó díjak beszedését és nyilvántartását, a jogi státusz nyilvántartását, a hatósági adatszolgáltatást a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala végzi.

5.2.1 Szabadalmi oltalom

A szabadalom világszinten új, technikai jellegű eljárások, megoldások, találmányok jogi oltalmát biztosíthatja a feltaláló vagy jogutódja számára, adott földrajzi területen és legfeljebb 20 év időtartamra - amennyiben a jogosult kéri, az oltalom tárgya és az oltalmi kérelem formailag és tartalmilag a jogszabályoknak megfelelő; a jogszerzéshez a megfelelő díjakat megfizetik, és évenkénti díjfizetéssel az oltalmat fenntartják.

5.2.1.1 Hazai szabadalmi kérelem

A hazai szabadalmakra a többszörösen módosított 1995.évi XXXIII.törvény (Szt) vonatkozik, amely szerint új, feltalálói tevékenységet hordozó eljárásokra, eszközökre, termékekre, alkalmazásokra, biológiai anyagra igényelhető oltalom – de növényfajtákra, állatfajtákra, vagy emberi diagnosztikai és gyógyászati eljárásokra, embert érintő gén-manipulációkra, továbbá üzleti tervre, tudományos elméletre vagy információk megjelenítésére, szoftverekre nem kérhető szabadalom; közérkölcst, államérdeket sértő tárgyakban szintúgy.

Egy bejelentési kérelemben egy találmányra kérhető oltalom, de azon belül eljárásra, azzal összefüggő termékre, kapcsolási elrendezésre, alkalmazásra igényelhető egy bejelentésben.

A bejelentés joga a feltalálót vagy jogutódját illeti; több feltaláló esetén a szerzőség arányában megosztva.

A jogutódlást dokumentummal kell igazolni :

Kattints az egérrel, és automatikusan megjelennek a felsorolás elemei és a dián levő további tananyagrészek!

- A találmány eladásánál - szerződéssel vagy átruházási nyilatkozattal;
- öröklésnél – végrendelettel vagy hagyatéki végzéssel;
- szolgálati viszonynál - munkáltatói nyilatkozattal .

Aki bejelentése tárgyát mástól veszi át, az a találmányt bitorolja. A sértettnek Fővárosi Bíróság előtti eljárásban van lehetősége a feltaláló személyhez fűződő jogait, illetve a bejelentésre vonatkozó tulajdoni igényét érvényesíteni.

Lajstromozott szabadalom tulajdonosának joga van a leírásában feltárt és igényponti jellemzők által meghatározott találmány kizárólagos használatára, hasznosítására, (gyártási előkészületek, gyártás, raktározás, reklámozás, forgalmazás, export, import) és díjfizetés ellenében hasznosítási engedélyeket adhat.

Aki a szabadalmas engedélye nélkül, gazdasági tevékenysége körében a szabadalom összes igényponti jellemzőjét megvalósítja, az a szabadalmat bitorolja.

Részleges megvalósítás, vagy kísérleti, oktatási valamint magán célú felhasználás nem minősül bitorlásnak ; az oltalom kimerül, ha a szabadalom szerinti termék esetében a használatért az értékesítési lánc valamely szintjén már fizettek; a találmánytól függetlenül megkezdett, igazolhatóan a szabadalom elsőbbségi napja előtti időszakból származó gyártási előkészületek alapján lehetséges előhasználati jog; a fenntartási díjak nem jól ütemezett fizetése miatt érvénytelenné válás és az oltalom újra érvénybe helyezése közt megkezdett hasznosítási előkészületek miatt keletkezhet utóhasználati jog; a nem hasznosított, vagy egymás nélkül nem hasznosítható, függő szabadalmak esetében bizonyos feltételek mellett igényelhető hasznosítási kényszerengedély.

A bitorlás polgári jogi, versenyjogi és büntetőjogi kategória is, komoly végrehajtási eszközökkel – súlyos gazdasági és erkölcsi következményeken túl akár szabadságvesztéssel is járhat. A szabadalmas a bitorlási ügyekben egyedül illetékes Fővárosi Bíróság előtt való jogérvényesítésen túl, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) hatósági segítségével is felléphet a jogtulajdonos a bitorlóval szemben, bizonyos feltételekkel előrehozott ideiglenes hatósági intézkedést is igényelhet.

A hazai szabadalom megszerzése a kérelem Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalához való benyújtásával kezdődik. Belföldi magánszemély önmaga, vagy képviselője által; belföldi telephellyel rendelkező cég megbízott magyar nyelvű alkalmazottja, vagy meghatalmazott hivatalos képviselő útján, több bejelentő közös meghatalmazott útján, külföldi személy vagy cég, hivatalos képviselőjén keresztül járhat el. A hivatalos képviselő lehet ügyvéd, vagy a Magyar Szabadalmi Ügyvivői Kamara által nyilvántartott szabadalmi ügyvivő. A képviseleti meghatalmazás magánokirattal történhet, nincs formanyomtatvány.

Maga a szabadalmi bejelentés iktatása csak a kezdet, nem jelenti azt, hogy valakinek szabadalma van, és nem biztos, hogy lesz! A bejelentett találmány időben akár évekig elhúzódó, többoldalú hatósági vizsgálat során válik szabadalommmá, melynek időben korlátoz rendje, tartalmi, formai és díjfizetési feltételei vannak.

Egy magyar szabadalmi bejelentés esetén a benyújtástól a lajstromozásig általában kettő – négy év telik el, ekközben a bejelentő hivatali díjakra összesen kb. 250 000Ft-ot fizet, ahol a feltaláló-bejelentőknek bizonyos feltételekkel jelentős kedvezmény jár. A szabadalmi oltalom fenntartására éves díjfizetések szükségesek, ami a 4.évtől már 100 000Ft feletti összeg – ezért oltalmat kérni és fenntartani csak olyan dologra érdemes, amit reálisan hasznosítani fognak. A formai követelményeket 20/2002.IM rendelet, a afizetendő eljárási és fenntartási díjakat a 19/2005.GKM rendelet tartalmazza.

Az oltalomképesség meghatározásánál kulcsfogalom az elsőbbség napja, ami elsődlegesen a szabadalmi igény magyarországi Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalához való beérkezésének napja, de lehet ennél lényegesen korábbi időpont is: belső elsőbbség, ami azonos bejelentő egy azonos tárgyú, 12 hónapnál nem korábbi belföldi érvényes bejelentésének dátuma; vagy uniós elsőbbség, ami 12 hónapnál nem korábbi azonos tartalmú, dokumentummal bizonyított külföldi találmányi bejelentésre való hivatkozást jelent, vagy igényelhető kiállítási elsőbbség, ami a bejelentés tényleges benyújtásához képest 6 hónapnál nem régebbi, ebből a szempontból hivatalosan kiemeltnek meghirdetett kiállításon való ismertté válás igazolt dátuma – de lehet a benyújtási naphoz képest későbbi időpont, ha a benyújtott anyag csak hiánypótlás után tartalmazza a bejelentő azonosítására alkalmas adatokat, a leírást (utóbbi helyettesítheti a hivatkozást valamely elsőbbségi iratra), az utalást a szabadalom iránti igényre.

Az elsőbbség a bejelentő részére biztosított jogot jelent, amely alapján az adott időpontban, megfelelő tartalommal bejelentett szabadalmi igény megelőz minden más olyan jogigényt, amit ez időpont utáni jogi tényre alapítanak.

A hivatal az iktatott kérelemre vonatkozóan ellenőrzi a díjfizetést, és alaki vizsgálatot végez. Az ekkor kibocsátott hivatali felszólítása alapján a bejelentés alakilag javítható: a bejelentési kérelemhez képest nem bővebb műszaki tartalmú, a formai követelményeknek megfelelő magyar nyelvű leírást, kutatható igénypontokat és szükség esetén ábrákat, kivonatot, adott esetben a találmány megosztására vonatkozó kérelmet; valamint a feltalálók megnevezését és adatait, a bejelentés jogosultságát igazoló iratokat kell benyújtani.

Az elsőbbségi igényt a bejelentéshez képest két hónapon belül kell jelezni, a bejelentési és kutatási díjat két hónapon belül kell befizetni, ezen határidőn belül lehet kérni az írásos véleménnyel kiegészített kutatási jelentést is.

Az eljárási nyelv magyar, más nyelven benyújtott kísérődokumentumok esetén a hivatal kérhet hitelesített fordítást, de világnyelvek esetén nem szokott. A műszaki leírás idegen nyelvű mellékletei esetén a fordítást és az esetleges elsőbbséggel kapcsolatos dokumentumokat a bejelentési kérelemhez képest négy hónapon belül be kell nyújtani.

Az igénypontok alapján a Hivatal újdonságkutatást végez, ami azt hivatott eldönteni, hogy az elsőbbségi napon a találmány világszinten új volt-e, illetve a technika állása szerint nem volt-e szakember számára triviális.

Írásos vélemény igénylése esetén a vizsgálatot a bejelentéshez képest a 4-6. hónapban elvégzik és megküldik. A felmerült releváns szabadalmi iratok felsorolásán túl véleményt tartalmaz az az igénypontok kutathatósága, újdonság, feltalálói szint, ipari alkalmazhatóság felől. Ez az objektív információ segítheti bejelentőt a költségkockázat csökkentésében, azaz a találmány oltalmi stratégiájának felülvizsgálásában.

Ha nem kértek írásos véleményt, akkor a hivatali újdonságvizsgálat a 12-15.hónapban készül, és az eredményéről a releváns dokumentumokat felsoroló kutatási jelentést kap a bejelentő, - ez alapján adott esetben még dönthet a kérelem közzététel előtti visszavonásáról.

Az elsőbbséghez képest a 18.hónapban a bejelentést közzéteszik, ezután a leírás szövege és újdonságkutatási jelentés bárki számára kutatható, ami szakemberek számára a műszaki fejlődést elősegítő értékes szakmai információforrást jelent.

A közzétételtől kezdve a találmány a bejelentési napig visszamenőleges ideiglenes oltalmat élvez, és fenntartására évdíjat kell fizetni. Az ideiglenes oltalom alapján fel lehet lépni a jogosulatlan hasznosítók ellen, de a bitorlási eljárás csak az oltalom véglegessé válásakor folytatják le.

A közzététel után bárki észrevételt nyújthat be a találmány oltalomképességét illetően, ami vonatkozhat az újdonságra, feltalálói szintre, elvi hiányosságra, alkalmazhatóságra, kifejtettség nem kellő voltára, a találmány egységének hiányára, az elsőbbségi és közzétett leírások közti tartalmi bővülésre, a bejelentői jogosultság kérdésességére, stb., és a törvényi hivatkozásokon túl előnyösen bizonyítékokat is tartalmaz. Az észrevételt a hivatal a további bírálatnál mérlegeli, a benyújtó az észrevétel sorsáról értesítést kap.

A bejelentő külön kérésére indul az érdemi vizsgálat, amely során az oltalomképesség törvényes feltételeinek meglététől és a leírás minőségétől függően a bejelentőt a leírás, ábrák és igénypontok átdolgozására, a hivatali meglátásokra való válaszadásra kérhetik fel.

Az átdolgozás során új, bővítő értelmű anyag bevitelére nincs lehetőség, de az igénypontok által megszabott oltalmi kör a leírásban feltártakon belül változhat, illetve lehetőség van a kérelem megosztására. A hivatali elbírálóval lehet személyesen is konzultálni, és a törvényes feltételeknek és a bejelentői igénynek is megfelelő átdolgozás készülhet.

A szabadalmi oltalom hatályát az igénypontok határozzák meg. A főigénypont egy mondat, amely a találmány megvalósításához szükséges és elégséges összes információt tartalmazza. Az aligénypont előző igénypontra hivatkozást, és ahhoz képest a speciális eset megvalósításához szükséges tulajdonságok felsorolását tartalmazza. Ha egy szabadalomban több főigénypont van, azok közös találmányi felismerésen alapulóak kell legyenek.

Csak az bitorol, aki az összes főigényponti jellemzőt megvalósítja, ezért a találmány megvalósításához szükséges és elégséges jellemzők meghatározása fontos, a leírás és ábra az igénypontok értelmezését segítik.

Ezután a szabadalmi kérelem elutasításra kerül vagy elfogadják.

A hivatal határozata ellen a Fővárosi Bírósághoz címzett, de a hivatalnál benyújtott megváltoztatási kérelemmel lehet élni.

A megadó határozat jogerőssé válása után a szabadalmat lajstromozzák, az oltalom véglegessé válik, az egyeztetett leírásváltozat és igénypontsor kinyomtatásra kerül.

Érvényes hasznosítási szerződés a lajstromozástól köthető, és a lajstromba bejegyeztethető

Lajstromozott szabadalom esetén az évenkénti díjfizetéssel biztosítható maximális oltalmi idő 20év, speciálisan gyógyszerekre kérhető további évekre kiegészítő oltalom.

A lajstromozott oltalom a SzTNH előtti kontradiktórius eljárásban megsemmisíthető vagy korlátozható, ha valaki azt a hivatalnál kezdeményezi, és bizonyítani tudja, hogy a találmány a bejelentés (elsőbbség) napján nem lett volna oltalomképes – azaz tárgya az oltalomból kizárt, vagy nem új, nincs feltalálói tevékenység, nem iparilag alkalmazható, nincs eléggé feltárva) vagy nem egységes, vagy az átdolgozások kapcsán bővítő értelmű módosítás történt, vagy nem annak adták meg, akit illetett volna.

A SzTNH lehetőséget ad a szabadalmasnak a kérelemben felsoroltakra nyilatkozni, és a hivatal vagy a rendelkezésre álló anyagok alapján, vagy tárgyalás tartása után határoz a kérelem elutasításáról, illetve a szabadalom megsemmisítéséről vagy korlátozásáról. A megsemmisítési eljárás díjköteles, a költségeket (hivatali díj és a képviselői, bizonyítási költségek) általában a vesztes félnek kell állnia - azaz megvédett oltalom esetén a kérelmezőnek, megsemmisített oltalom esetén a volt jogosultnak, korlátozás esetén hivatali mérlegelés szerint.

A hivatali határozat ellen a Fővárosi Bírósághoz címzett, Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalánál benyújtott megváltoztatási kérelemmel lehet élni.

Ha a megsemmisítést bitorlási eljárás indulása kapcsán kérték, a bitorlási kereset elbírálását felfüggesztik a megsemmisítési eljárás jogerős befejeződéséig.

Magyarországra érvényes hatályú oltalom a magyar vagy nemzetközi elsőbbséggel rendelkező, Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala által elbírált bejelentéseken túl az Európai Unió Szabadalmi Egyezménye (ESZE) alapján is szerezhető, ha az Európai Szabadalmi Hivatal (EPO) által elbírált, megadott és hivatalos közlönyében meghirdetett európai szabadalmat az európai meghirdetéstől három hónapon belül megfelelő adminisztratív lépésekkel, díjfizetéssel, magyar vagy angol nyelvű leírás és magyar nyelvű igénypontfordítás SzTNH-hoz való benyújtásával és hivatalos meghirdetésével hatályosítják.

Az ESZE alapján ideiglenes szabadalmi oltalom is hatályosítható, ha azt az európai szabadalmi közzététel után az igénypontos fordításának benyújtásával és megfelelő díjfizetéssel a magyar hivatalnál kérik.

Nemzetközi elsőbbséggel érkező bejelentők szabadalmi kérelmei általában más országban tett szabadalmi bejelentésük elsőbbségének igénybevételével, előnyösen PCT-bejelentéssel keresztül, oltalmi igényük elsőbbségi napjához képest csak a 30. hónapban lépnek nemzeti szakaszba, vagy csak akkor lépnek az EU-közösségi szakaszba, és ahhoz képest még később, európai szabadalmuk hatályosításával szereznek itteni oltalmat.

5.2.1.2 Nemzetközi szabadalmi bejelentés, PCT

Világszabadalom csak a sajtóban létezik, azaz nem jogi, hanem marketing fogalom. Viszont, a 120 évnél öregebb *Párizsi Uniós Egyezmény* alapján bármely kultúrállamban bárki indíthat nyilvánosságra nem került találmányára, ottani nyelven, ottani képviselőn keresztül, ottani díjfizetéssel oltalmi eljárást; és a 12 hónapnál nem régebben bármelyik tagországban tett nemzeti szabadalmi bejelentése elsőbbségét is kihasználhatja.

Általában az ENSZ szellemi tulajdonra szakosodott szervezetének (WIPO) közvetítésével, a Patent Cooperation Treaty (PCT) nemzetközi szabadalmi egyezményen keresztül érdemes szabadalmi oltalmat igényelni más országokra.

Az első nyilvánosságra jutás előtt, vagy az első nemzeti bejelentéshez képest 12 hónapon belül megtett PCT-bejelentés birtokában néhány nemzetközileg közös adminisztratív lépcsőfok után a közvetlen bejelentéshez képest jóval később elég célországokat kijelölni és az országokénti költséges nemzeti eljárást beindítani. Az oltalmak odaítélése, fenntartása országoként a nemzeti bejelentésekével azonosan történik, egymástól függetlenül, és minden államban a helyi jog eszközeivel lehet az ottani jogosulatlan hasznosítók ellen fellépni..

A PCT-bejelentést egy bonyolult formanyomtatvány kitöltésével, háttérnyilatkozatok és a leírás benyújtásával kell a bejelentő honossága, vagy az elsőbbségi bejelentés helye szerinti állam hivatalán keresztül a WIPO elé terjeszteni, az illetekeket CHF-ben kell befizetni.

Az eljárás közös szakasza azon a világnyelven folyik, amelyen a bejelentést benyújtották.

A PCT-bejelentés tényéről, címéről, bejelentőjéről, elsőbbségi adatairól és megjelölt célállamairól a WIPO közlönyében és on-line kutatható adatbázisában PCT-adatközlés történik, és az elsőbbséghez képest a 18. hónapban a PCT-bejelentés kivonatát, leírását, ábráit, elsőbbségi iratának képét és nemzetközi kutatási jelentését közzéteszik, tehát on-line elérhetővé válik, mint a technika állásának része. Lehetőség van nemzetközi elővizsgálatot is kérni, ami előrejelzést jelent a szabadalom elnyerésének esélyeiről, és a következő nagyobb költség előtti, a nemzeti szakaszokba lépés előtti döntést segítheti.

A 30. hónapban legkésőbb esedékes a megcélzott regionális egyezményekbe való továbblépés, illetve a nemzeti szakaszok elindítása. A célállamokban már célországbeli képviselőt kell igénybevenni, minden államban eljárási és fenntartási díjakat fizetni, és általában a teljes leírás fordítása is szükséges.

Egy PCT-bejelentés indítási költsége a leírás világnyelvre fordításának és a képviselőnek a költségén túl kb. 750 000 Ft; a nemzeti szakaszok megindítására országoként a szabadalom megszerzéséig az ottani képviselői költségekkel együtt átlagosan 1000 000 Ft-os költséggel kell számolni.

A PCT egyezményen túl, léteznek nagy jelentőségű regionális egyezmények, amelyek néhány államra vonatkozóan részben közös eljárást tesznek lehetővé, csökkentve a fajlagos költséget, nemzeti hivatalok tennivalóit, és tovább tolva a nemzeti szakaszba lépés határát (pl. Európai Unió, volt szovjet államok; arab államok; afrikai térség).

5.2.1.3 Közösségi szabadalmi bejelentés, EP

A Magyarországra is hatályosítható oltalmak kapcsán említett Európai Szabadalmi Egyezmény olyan regionális megállapodás, amely segítségével egy bejelentéssel és részben közös eljárással lehet az uniós tagállamokra és egyes társult országokra az ottani kérelemmel azonos tartalmú oltalmat igényelni - de végrehajtható jog így is csak abban az államban keletkezik, ahol a közös meghirdetés után nemzeti képviselővel, egyes államokban a leírás és igénypontok, másutt legalább az igénypontok nemzeti nyelvű fordításának benyújtásával, nemzeti jogszabályokban előírt eljárási és fenntartási díjak megfizetésével hatályosíttatják.

Egy európai szabadalmi bejelentés indítási hivatali költsége a leírás világnyelvre fordításának költségén és a képviseleten túl kb. 570 000 Ft euróban ; ezután még a megadásig tartó közös szakaszban kb. 350 000Ft hivatali költségre kell számítani, és utána a nemzeti hatályosítás célországokként az ottani képviseleti és költségekkel együtt átlagosan eléri a 700 000Ft-os költséget.

5.2.2 Használati mintaoltalom

Feltalálói lépést tartalmazó, világszinten új, konkrét műszaki megoldás (eszköz vagy elrendezés) oltalma kérhető a használati minták oltalmára vonatkozó 1991.évi XXXVIII. törvény alapján. Az oltalom megszerzése egyszerűbb, gyorsabb, és fenntartása olcsóbb, mint egy szabadalomé, míg az oltalom tartalma ugyanaz – ezért kisszabadalomnak is nevezik - viszont legfeljebb 10 évre szól.

A bejelentés joga a feltalálót vagy jogutódját illeti; több feltaláló esetén a szerzőség arányában megosztva, szolgálati találmány esetén általában a munkáltatót.

Külföldi bejelentés 12 hónapnál nem korábbi uniós elsőbbsége érvényesíthető; azonos bejelentő azonos tárgyú szabadalmi kérelme és használati mintája között bizonyos feltételekkel származtatás lehetséges, és fél évnél nem régebbi, a feltaláló vagy bejelentő akarata ellenére történt nyilvánosságra kerülés vagy ebből a szempontból kiemeltnek meghirdetett kiállításon való igazolt részvétel nem újdonságrontó.

Egy használati mintaoltalmi bejelentés esetén a benyújtástól a lajstromozásig általában 5-10 hónap telik el, a bejelentés adatai a bejelentési nap elismerésekor, tartalma csak a megadás után válik nyilvánossá, amikor a lajstromozás tényével együtt a minta leírása, ábrái és igénypontjai nyomtatásban megjelennek és kutathatóvá válnak.

Amennyiben a mintabejelentést szabadalmi szabadalmi bejelentésből származtatták, és a szabadalmat megadják, akkor a kettős oltalom tilalma miatt a mintaoltalom megszűnik.

A bejelentéskor fizetendő eljárási díj 17000Ft, a megadástól kezdve évenként a 19/2005GKM rendelet szerinti fenntartási díjat kell fizetni, 10 000-32 000Ft nagyságrendben.

A bírálókat során a hivatal a megoldás újdonságát és feltalálói szintjét nem kutatja, csak a bejelentés alakítását, tartalmát és megfogalmazását vizsgálja – viszont a megadás után az oltalom megsemmisíthető vagy korlátozható, ha valaki azt a hivatalnál kezdeményezi, és bizonyítani tudja, hogy a minta a bejelentés (elsőbbség) napján nem lett volna oltalomképes, mert nem volt új, nem tartalmaz feltalálói lépést, vagy nem volt kellőképp feltárva, a minta nem egységes, vagy az átdolgozások kapcsán bővítő értelmű módosítás történt.

A használati minta oltalmi körét a leírás és rajzok alapján értelmezett igénypontok szabják meg. Az bitorol, aki gazdasági tevékenysége körében az összes igényponti jellemzőt megvalósítja, illetve egyes igényponti jellemzőket azokkal egyenértékű módon helyettesít.

A minta jogosultja a bitorlás ellen a szabadaloméhoz hasonló jogosultságokkal léphet fel.

Érvényes hasznosítási szerződés a lajstromozástól köthető, és a lajstromba bejegyeztethető.

5.2.3 Formatervezési mintaoltalom, design

A formatervezési minta oltalom valamely termék megjelenésének, külső kialakításának újszerűségét, egyediségét védi a kidolgozó vagy jogutódja számára, adott földrajzi területen és adott időtartamra - amennyiben az oltalom tárgya világszinten új, egyedi, és az oltalmi kérelem formailag a jogszabályoknak megfelelő, és a megfelelő díjakat megfizetik (19/2005GKM rend.).

Magyarországon a jogforrás a 2001. évi XLVIII. törvény., illetékes hivatal a SzTNH.

A kérelemhez a formai kialakítást jól bemutató ábrázolásokat kell csatolni; egy bejelentésben egy termék, vagy díszítésének közös jellege illetve külső formai jegyei miatt készletbe vagy termék-családba tartozó több termék mintaoltalma is igényelhető, a minták számától függő bejelentési díjjal.

A bejelentés joga a szerzőt vagy jogutódját illeti; több szerző esetén a szerzőség arányában megosztva; megbízásra való kidolgozás esetén a megbízót, szolgálati jogviszony esetén a munkáltatót.

A formai megoldás újdonságát a SzTNH Elnöke által kiemelt kiállításokon való igazolt megjelenés, vagy a szerző akaratával ellenkező nyilvánosságra jutás nem rontja le, ha a bejelentés fél évnél nem később történik, és külföldi bejelentés fél évesnél nem régebbi elsőbbsége igényelhető.

A hatósági újdonságkutatás, formai vizsgálat és meghirdetés után lajstromozott oltalom a bejelentési napig visszahatóan 5 évre szól, és kérelemre további 4 ciklusban 5 évre megújítható.

Az oltalomképeség igazolható hiánya, vagy a kérelemben megjelölt bejelentő jogosulatlan volta esetén a minta lajstromozása ellen a meghirdetés után 3 hónapon belül a hivatalnál fel lehet szólni, a lajstromozás után az oltalom megsemmisítését lehet kérni.

A meghirdetett és lajstromozott magyar vagy külföldi formatervezési minták bárki számára kutathatóak, oltalmuk lejártával vagy az érvényesség területén kívül felhasználhatóak.

Regisztrált formatervezési minta jogosultjának joga van az ábrázolásokban feltárt minta kizárólagos hasznosítására, használatára és díjfizetés ellenében hasznosítási engedélyeket adhat, jogosulatlan hasznosítók ellen felléphet és hatósági segítséget igényelhet.

Aki engedélye nélkül, gazdasági tevékenysége körében a mintát vagy azzal összbenyomását tekintve megegyező vagy döntően hasonló formai kialakítást alkalmaz, az bitorolja a mintaoltalmat; aki a mintaoltalmi kérelme tárgyát veszi át más szerzőtől, az a mintát bitorolja.

A bitorlási ügyekben a szabadalmakhoz hasonló módon lehet és kell fellépni.

5.2.3.1 Nemzetközi designoltalmi lehetőségek

Egy adott országban tett nemzeti mintaoltalmi bejelentés elsőbbségét fél éven belül kihasználva, sok célországban tehető közvetlen nemzeti bejelentés, vagy egy a WIPO által kezelt nemzetközi egyezmény (Hágai Megállapodás) alapján az elsőbbségi bejelentést kezelő hivatalon keresztüli kiterjesztési kérelemmel, egyösszegű díjfizetéssel, helyszíni képviselő nélkül, egyszerűen igényelhető 5 éves oltalom egyes más országokra.

Az Európai Unió összes államára érvényes jog szerzhető a közösségi mintaoltalom (RCD) által, amit az EU Belső Piaci Harmonizációs Hivatalánál (OHIM) lehet igényelni, de a kérelmet akár a hazai hivatalon keresztül is be lehet nyújtani.

Az egyszerre mind a 27 országra érvényes oltalom költsége csak 3-4 -szerese a hazai oltalomszerzésének, az EU-s hivatali újdonságvizsgálat igen enyhe, formális – viszont ha bármely tagállamból valamely ellenérdekű fél felszólal, idegen nyelvű eljárás várható, relatíve nagy költségekkel, és egy állambeli visszautasítás miatt az összes többi országban is hatályát veszti az oltalom.

5.2.4 Topográfia-oltalom

Oltalomban részesülhet a mikroelektronikai félvezető termék topográfiája, ha eredeti. (Topográfia: a mikroelektronikai félvezető termék elemeinek, amelyek közül legalább egy aktív elem, és összekötéseinek vagy azok egy részének bármely formában kifejezett, térbeli elrendezése, vagy egy gyártásra szánt félvezető termékhez készített ilyen térbeli elrendezés). A topográfia eredeti, ha az saját szellemi alkotómunka eredménye, és megalkotása idején nem szokásos az iparban, illetve szokásos részekből áll, de azok elrendezése eredeti. A bejelentés joga a kidolgozót vagy jogutódját illeti; megbízásra való kidolgozás esetén a megbízót, szolgálati jogviszony esetén a munkáltatót.

Az oltalmat a topográfia bármely országban történt első nyilvános hasznosításának kezdő napját követő két éven túl nem lehet igényelni. Az oltalomszerzéshez a bejelentő és szerző azonosítására alkalmas adatokon túl meg kell adni a pontos kapcsolási rajzot.

Az oltalom a lajstromozással keletkezik, de visszahat a bejelentés napjára vagy - ha ez korábbi - a bármely országban történt első nyilvános hasznosítás kezdő napjára, és az attól számított tíz évig tart. Külföldi személyt csak nemzetközi szerződés vagy viszonyosság esetén illeti meg az oltalom.

Jogforrás a 1991. évi XXXIX. törvény, illetékes hivatal a SZTNH.

Bejelentési díj a hatályos 19/2005.GKM rendelet szerint 32 000Ft.

Magyarországon az oltalmi forma nem eléggé közismert, az elektronikus adatbázis szerint egyetlen lajstromozott topográfiaoltalom van, ennek oltalmi ideje is lejárt.

5.2.5 Szerzői jog

A szerzői jogról szóló 1999.évi LXXVI. törvény (Sztj) szerint szerzői jogi oltalma keletkezik annak, aki a tudomány, vagy a művészetek bármely területén egyéni, eredeti jelleggel rendelkező művet (szerzői alkotást) hoz létre.

Jogi védelmet keletkeztet más szerző művének átdolgozása, feldolgozása, fordítása, illusztrálása, gyűjteménybe rendezése; adattárak létrehozása is, ha egyéni, eredeti jellege van; továbbá u.n. szomszédos jogok védelme alá tartoznak az előadóművészek, hangfelvétel-előállítók, filmelőállítók, média-szervezetek teljesítményei.

A szerzőség az alkotó személyéhez fűződő jog ; de az alkotás hasznosításához fűződő jog vagyoni jellegű, mely bizonyos feltételekkel részben vagy kizárólagosan átruházható, átszállhat.

Főszabályként a szerzői művek védelme a szerző életében és halála utáni évtől 70 évig illeti meg az alkotót vagy jogutódját.

A szerzői jog speciális területe a szoftverekre vonatkozó oltalom : egy szoftver konkrét alakja és dokumentációja védett a felhasználás és idézés szempontjából, de forráskódig visszafejtett alapja (tehát a matematikai algoritmus) nem védett.

A szerzői jog alá tartoznak az adatbázisok: egy adatbázis védett a részekben és egészében való idézéssel szemben, illetve a logikai felépítése szempontjából.

Nem tartozik viszont a Sztj. hatálya alá valamely elv, felfedezés, ötlet, elgondolás, működési módszer, jogszabályok, kötelező szabványok szövegei, a folklór kifejeződései.

Az Sztj-ben nincs a művek elsőbbségét regisztráló és garantáló jogintézmény, de jogvita esetén bírósági eljárásban bizonyítékkul szolgál, ha a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalánál a szerzők egy mű önkéntes műnyilvántartásba vételét kérték, illetve bejegyzett jogkezelő szervezetnél vagy közjegyzőnél letétbe helyezték.

5.2.5.1 Önkéntes műnyilvántartásba vétel

A szerzői jog körébe tartozó művek adott időponthoz kötött állapotát bizonyító jogintézmény: annyit bizonyít, hogy a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala által nyilvántartott című, hatóságilag lepecsételt borítékba zárt műpéldány a nyilvántartásba vétel napján létezett, és a hatósági nyilvántartásba bejegyzett egy vagy több személy azt nyilatkozta, hogy ő a mű szerzője.

A nyilvántartásba vételhez a SZTNH Ügyfélszolgálatán kell a szerzőknek vagy egy meghatalmazottnak 5000Ft-tal, a kitöltött kérelemmel és egy műpéldánnyal megjelennie.

A kérelemben meg kell határozni a mű típusát, ami az Sztj. alapján a következők egyike :

irodalmi mű; szépirodalmi mű; szakirodalmi mű; tudományos mű; ilyenek gyűjteménye; nyilvánosan tartott beszéd; számítógépi programalkotás és a hozzá tartozó dokumentáció (szoftver); színmű; zenemű ; rádiójáték; televíziójáték; filmalkotás és más audiovizuális mű; képzőművészeti alkotás vagy annak terve; fotóművészeti alkotás; térképmű és más térképészeti alkotás; építészeti alkotás és annak terve ; műszaki létesítmény terve; iparművészeti alkotás és annak terve; jelmezterv; díszletterv; ipari tervezőművészeti alkotás; rögzített előadás; rádióműsor; televízióműsor; hangfelvétel; adatbázis; egyéb.

A bejelentőív és magyarázata a hivatal honlapjáról letölthető (www.sztnh.gov.hu/szerzoijog/onkentes/formanyomtatvanyok_2011.pdf).

A Hivatal az adatok ellenőrzése, gépbevitel és a díjfizetés után az átadott műpéldányt lepecsételt borítékba zárja, igazoló előlappal látja el és saját megőrzésre visszaadja.

Az önkéntes műnyilvántartásba vett műveket a Hivatal címük és szerzőjük szerint nyilvántartja, azokról elektronikusan elérhető adatbázist tart fenn, amelyből tájékozódni lehet.

A sértetlen boríték használható fel bármely hatóság előtti bizonyítékként, más letétbe helyezett dokumentumokhoz képest törvény által garantáltan kitüntetett tanusító erővel.

Jóllehet, a szerzői jog nem vonatkozik valamely találmányra, elvre, ötletre, működési módszerre, mégis szóba jöhet, hogy biztonságképp ilyeneket, még az egyéb bejelentés előtt, pl. jó címmel, szakirodalmi műként műnyilvántartásba helyezzenek – ilyen jól jöhet a feltalálók egymás közti vitáiban, biztosítékként titkos üzleti tárgyalásokhoz, illetve bizonyítékként egy találmánybitorlási ügyben vagy egy tisztességtelen piaci magatartást vizsgáló eljárásban.

5.2.6 Lajstromozott árujelzők

Az árujelzők általában a fogyasztók tájékozódását segítik azáltal, hogy valamely árut vagy szolgáltatást mások áruitól vagy szolgáltatásától megkülönböztetnek.

A nemzeti szinten vagy nemzetközileg lajstromozott árujelző tulajdonosa vagyoni értékű, kizárólagos jogot szerez a megjelölés üzleti tevékenység során való alkalmazására: a regisztráció jogot biztosít a tulajdonosnak arra, hogy adott földrajzi területen más piaci szereplő ne használhasson vagy ne lajstromoztathasson az ő árujelzőjével azonos vagy összetéveszthető megjelölést, azonos vagy hasonló témakörben.

A jó hírű, nemzetközileg elterjedt márkák oltalma a bejegyzett árukörükénél is szélesebb lehet.

5.2.6.1 Védjegy

A törvény erejével védhető árujelzők legfontosabb fajtájaként, védjegyként regisztrálható minden olyan grafikailag ábrázolható megjelölés, amelynek az adott tárgykörben megkülönböztető jellege van: lehet szó, szóösszetétel, beleértve személyneveket vagy jelmondatokat; lehet betű, szám, ábra, kép, szín, színösszetétel, hang-vagy fényjel, hologram, sík vagy térbeli alakzat és ezek kombinációja – feltéve, hogy nem áll fenn lajstromozásával szemben feltétlen vagy viszonylagos kizáró ok.

Feltétlen kizáró ok pl. ha használata közérdeksbe vagy közérdekbe ütközne; ha nemzetközileg védett állami felségjel-részletet, vagy vallási szimbólumot, vagy közintézmény nevét tartalmazza, illetve ha tartalmában vagy asszociatív hatásában megtévesztő.

Viszonylagos kizáró ok, ha más piaci szereplő korábban fennálló jogával ütközik. Egyes államok törvényei szerint a már bejegyzett árujelzőhöz való hasonlóság eleve megakadályozza az újabb lajstromozást; más államoknál – ilyen a hazai és EU közösségi védjegy szabályozás is – a lajstromozási eljárás során lehetőség van arra, hogy a korábbi elsőbbségű regisztrált jogok tulajdonosai a jogukat érintő későbbi elsőbbségű megjelölés lajstromozása ellen felszólaljanak.

Lényeges leszögezni, hogy a védjegyoltalom csak a megjelölés, elnevezés használatára vonatkozik: az érintett termék másolása, vagy a forgalmazott növényfajta más kereskedelmi néven való forgalmazása ellen nem véd, valamint az oltalom nem működik magától, csak eszköz a jogosult kezében a jogérvényesítéshez.

A hagyományos áruvédjegyek és szolgáltatási védjegyek esetén a tulajdonosa jogot szerez arra, hogy saját árujára, szolgáltatására egy meghatározott megjelölést egy adott földrajzi területen használjon, annak használatára másnak engedélyt adjon.

A bejelentésben megadott megjelölés nem módosítható; a védeni kívánt árukat, szolgáltatásokat a bejelentéskor benyújtott árujegyzékben kell felsorolni, lehetőleg a nemzetközileg szokásos áruosztályi besorolással együtt, a felsorolás az eljárás során szűkíthető.

A kategorizálás alapja az időről időre felülvizsgált-korszerűsített nemzetközi Nizzai Osztályozási Rendszer, amely on-line is elérhető az Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala honlapján keresztül. Az oltalomszerzés re fizetendő hivatali díj függ az áruosztályok számától.

Magyarországra érvényes oltalmat a többszörösen módosított 1997.évi XI.törvény (Vt) alapján, a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalnál tett nemzeti bejelentéssel; vagy a 40/1994 EK rendelet alapján az Európai Unió Belső Piaci Harmonizációs Hivatalnál (OHIM) tett közösségi kérelemmel, továbbá más államban lajstromozott védjegyre alapozva, a védjegyek nemzetközi lajstromozásáról szóló Madridi Megállapodás és Jegyzőkönyv alapján a WIPO Nemzetközi Irodán keresztül tett nemzetközi kiterjesztésével lehet szerezni.

A Magyarországra érvényes védjegybejelentések és lajstromozott védjegyek, kiterjesztett oltalmak on-line kutathatók az SzTNH honlapján keresztül.

A magyar védjegy-lajstromozási eljárás általában 13-20 hónapig tart, az oltalom a bejelentési naptól számított 10 évre szerezhető, és lejártakor díjfizetéssel bárhányszor megújítható.

Szükség esetén, emelt díjfizetéssel lehetőség van gyorsított (5 hónapos) vagy kiemelten gyorsított (3 hónapos) lajstromozási eljárás kérelmezésére.

5.2.6.2 Nemzetközi védjegy-lehetőségek

A piaci szereplők az összes EU tagállamban egyetlen eljárásban szerezhetnek regisztrált oltalmat, ha közösségi védjegyet igényelnek, és egyik tagállamban sem merül fel feltétlen vagy viszonylagos kizáró ok. A közösségi védjegy adatbázis on-line kutatható az OHIM honlapján.

A Párizsi Uniós Egyezmény okán általában bármely államban igényelhető oltalom ottani nemzeti eljárással, díjfizetéssel, ottani képviselő útján. De általában egyszerűbb a WIPO által kezelt madridi egyezményrendszerrel kihasználni, amelyen át a magyar vagy akár a közösségi védjegy nemzetközi kiterjesztésével közös kérelemben, előre látható költségen egyösszegű díjfizetéssel általában helyi képviselő igénybevétele nélkül sok kultúrállamra kérhető védjegy.

A nemzetközi kiterjesztések és védjegystátuszok figyelemmel kísérhetők a WIPO honlapján található Madrid Express on-line adatbázisban, a hazánkra kiterjesztett kérelmek feljönnek a magyar hivatal adatbázisában is.

Általában elmondható, hogy ott érdemes védjegyoltalmat szerezni, ahol az árujelzőt valóban használni is akarjuk, lehetőség és szándék van a védjegy-használat ellenőrzésére, és a helyi viszonyok rendezettsége és megbízható helyi kapcsolatok miatt reális esély van a megszerzett oltalom érvényesítésére.

5.2.6.3 Speciális árujelzők

Az együttes védjegy olyan megjelölés, amellyel valamely egyesülés, társadalmi szervezet vagy köztestület saját tagjainak áruit vagy szolgáltatásait különbözteti meg - a védjeggyel megjelölt áruk vagy szolgáltatások minősége, származása vagy egyéb tulajdonsága alapján. A tulajdonos szervezet maga a védjegyet nem használhatja, de ellenőrzi a tagok védjegyhasználatát, a bejelentéshez alkotott szabályzatnak megfelelően (pl.: CBA, COOP, Takarékszövetkezetek).

Nem összekeverendő a közös védjeggyel, ami olyan árujelző, amelynek több tulajdonosa van; és nem összekeverendő a közösségi védjeggyel, ami az EU egészére érvényes oltalmi forma neve.

A tanúsító védjegy olyan megjelölés, amely meghatározott minőségű vagy egyéb jellemzőjű árukat és szolgáltatásokat azzal különbözteti meg másiktól, hogy e minőségi jellemzőjüket tanúsítja. Maga a jogosult a tanúsító védjegyet saját tevékenységi körében nem használhatja, másoknak engedélyezi azonban annak használatát az előírt jellemzőknek megfelelő árukkal vagy szolgáltatásokkal kapcsolatban, miközben az ellenőrzést biztosítja, a bejelentéshez benyújtott szabályzat alapján (pl.: kiváló áruk fóruma; eredeti magyar szürkemarha termék).

Sima védjegyként bejelentett árujelző nem kelthet olyan látszatot, mintha tanúsító védjegy lenne - különben félrevezető jellege miatt, abszolút lajstromozást gátló okra hivatkozva elutasítják.

5.2.6.4 Földrajzi árujelzők, védett eredet-megjelölések

A földrajzi árujelző speciális, földrajzi nevet tartalmazó megjelölés, amelyet a forgalomban a földrajzi kötődéssel és bizonyos hagyománnyal rendelkező termékek földrajzi eredetének azonosítására használnak, de nem váltak köznévvé (Halasi csipke, Ementáli sajt, Pilseni sör, Pármái sonka földrajzi árujelzők, de a „párizsi” vagy a „hollandiner” csavar nem az).

A földrajzi eredet, mint speciális minőség védelme miatt egyéb árujelzőkben földrajzi név csak úgy alkalmazható, hogy az véletlenül se kelthesse földrajzi árujelző látszatát - különben félrevezető jellege miatt, abszolút lajstromozást gátló okra hivatkozva elutasíthatják.

Az eredet-megjelölések oltalma hazai keretek között kezdeményezendő, de a termék a nemzetközi lajstromozást létrehozó Lisszaboni Egyezményt aláíró államokban is oltalmazott lesz az utánzás ellen.

Az oltalmazott földrajzi jelzések és oltalmazott eredet-megjelölések odaítélése az EU államain belül egységesített feltételrendszerrel folyik, és közösségi oltalmat eredményez - egyes árucsoportok sajátosságait figyelembe véve.

Mezőgazdasági termékek és élelmiszerek földrajzi árujelzőire az 1997. évi XI. törvény 107. § és a 510/2006/EK tanácsi rendelet, valamint az ezeknek megfelelő 1898/2006/EK bizottsági és 124/2007. Kormányrendelet végrehajtási utasításai alapján kérhető oltalom, a SzTNH és Vidékfejlesztési Minisztérium közös hatósági közreműködésével.

Érdeklődés a Vidékfejlesztési Minisztérium Élelmiszerfeldolgozási Főosztályán:

hatályos közösségi és nemzeti jogszabályok és nemzeti meghirdetések elérhetők a minisztérium honlapján (<http://www.vm.gov.hu/main.php> - „Élelmiszeripar – Eredetvédelem”), illetve

az EU-szintű lajstromozott oltalmak és meghirdetések a DOOR adatbázisból visszakereshetők az Európai Bizottság hivatalos honlapján (<http://ec.europa.eu/agriculture/quality/door/list.html>)

Eddig összesen 894 közösségi szinten elismert földrajzi árujelző van.

Az oltalmi kérelmet az ágazatot kellő mértékben reprezentáló bejelentői csoportosulás kezdeményezheti, formális kérelem, díjfizetés és termék-leírás elkészítésével.

A termék-leírás kötelező tartalma: a bejelentői csoport jogosultsága, pontos földrajzi behatárolás, terméklista és technológiai leírás, és a földrajzi meghatározottság, bizonyítása: - az összeállított anyagról a Vidékfejlesztési Minisztériumnál szakhatósági állásfoglalást kell kérni, melyet a VM Élelmiszerfeldolgozási Főosztály koordinálásával adnak ki. Elvégzik a termék-leírás alaki és formai vizsgálatát; majd egyeztetések és korrekciók után az Eredetvédelmi Tanács ülése elé terjesztik, és elfogadása után a dokumentumot észrevételezésre meghirdetik az VM Értesítőben és a honlapon, két hónapon belül várva észrevételeket és kifogásokat. A konszenzusos termék-leírásról szakhatósági állásfoglalást adnak ki, amellyel hat hónapon belül benyújtható a formális kérelem a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalánál, ahonnan soron kívüli vizsgálat után, bizonyos kötelező mellékletekkel továbbítják az Európai Bizottsághoz.

A továbbítással *átmeneti nemzeti oltalom* keletkezik, azaz a megjelölést vagy ahhoz hasonlókat hasonló árukörben nem használhatja, aki nem az adott területen, az adott technológia szerint, a termékjegyzékben szereplő cikket állít elő.

A Bizottság további tartalmi vizsgálatot folytat le, majd minden tagállam nyelvére lefordíttatja és észrevételezésre meghirdeti a leírást. 1 éves határidőn belüli észrevétel esetén egyeztetési eljárás következik, és csak utána hoznak rendeletet az elfogadásról.

Magyarország által kezdeményezett, közösségi oltalom alatt álló eredet-megjelölés:

„Szegedi téliszalámi” „Hajdúsági torma” „Makói (vörös)hagyma”

Közösségi oltalom alatt álló földrajzi jelzés:

„Budapesti téliszalámi” „Csabai (vastag)kolbász” „Gyulai (páros) kolbász”

Átmeneti nemzeti oltalom alatt álló földrajzi árujelzők:

Friss hús – „Magyar szürkemarha hús”;

Friss gyümölcsök, zöldségek – „Gönci kajszibarack”;

Fűszerek – „Kalocsai fűszerpaprika-őrlemény”, „Szegedi fűszerpaprika-őrlemény”

Egyebek – „Alföldi kamillavirágzat”, „Szőregi rózsatő”

A borok eredetvédelmének közösségi szabályozását a borpiac szervezéséről szóló 1493/1999/EK és 753/2002/EK rendeletek határozzák meg; ezek alapján a meghatározott termőhelyű minőségi borok és földrajzi jelzéssel ellátott asztali borok védelmére közösségi lista van, amelyen a magyar történelmi borvidékek és bortermelő települések is szerepelnek.

Az egyéb szeszesitalok oltalmát (azaz az italfélék meghatározását, megnevezését, kiszerezését, címkézését) régebben az 1576/89/EGK tanácsi rendelet biztosította, amely alapján Közösségi oltalom alatt álló szeszes ital földrajzi árujelző: összesen 333db van, abból magyar eredetű 5db: Békési szilvapálinka; Gönc(z)i barackpálinka; Kecskeméti barackpálinka; Szabolcsi almapálinka; Szatmári szilvapálinka; valamint önmagában a „pálinka” és a „törkölypálinka” megnevezés

Közösségi oltalomra felterjesztett, nemzeti oltalom alatt álló szeszes ital földrajzi árujelzők:

Újfehértói meggypálinka, Göcseji körtepálinka, Pannonhalmi törkölypálinka

A földrajzi nevet tartalmazó árujelzőkön túl, a tájjellegű vagy hagyományos különleges terméknek minősülő mezőgazdasági termékekre és élelmiszerekre is lehetséges oltalmat szerezni az Unió tagállamaira, az 509/2006/EK rendelet alapján - a földrajzi árujelzőkhöz hasonló leírással, nemzeti és közösségi fázist tartalmazó eljárással. Eddig összesen 30db ilyen van.

Közösségileg regisztrált magyar eredetű hagyományos termék: SZIKVÍZ

Hozzászólásra közzétett magyar eredetű hagyományos termék: TEPERTŐS POGÁCSA

A termékleírást és kérelmet a 15/2008. FVM rendelet szerint az VM-Élelmiszerfeldolgozási Főosztályán kell benyújtani.

A földrajzi árujelzők európai és nemzetközi lajstromozásában élen járnak a franciák. Példájukból adódóan kimondható, hogy egy földrajzi árujelző egy egész térség fenntartható fejlődésének a kiindulópontja lehet. A regisztrációs eljárás ismeretében nyilvánvaló, hogy nem az állam fellépését kell várni, hanem elsősorban az egyes régiók és egyes helyi szakmai tömörülések tehetnek sokat a jó minőségű helyi termékek egyedi vonások megismertetéséért, elismertetéséért és oltalmáért.

5.2.7 Növényfajta oltalom

A nemesített új fajták jogi oltalmát az adott földrajzi területen, bizonyos időtartamra a nemesítő vagy jogutódja számára csak a növényfajta-oltalom tudja biztosítani - nemzetközileg lényegében egységesített feltételekkel és tartalommal. Az új nemesítésű növények oltalmának feltételeit, tartalmát és az oltalomra irányuló eljárás főbb követelményeit a Növényfajta Oltalmára Létesült Nemzetközi Egyezmény (UPOV) határozza meg, a részleteit regionális és nemzeti jogszabályok. Jelenleg 63 tag van, hazánk 1983 óta UPOV-tagállam; az Európai Unió is tag.

Az UPOV-tagállamokban növényfajta-oltalom tárgya lehet általában bármely fajhoz tartozó fajta, beleértve a nemzetségeket vagy fajok közti hibrideket is – gyakorlatilag az egyes tagállamokban előfordulnak kizárások (pl. USA-ban csak magról szaporított vagy egyes gumós fajtákra van UPOV-rendszerű fajtaoltalom; egyéb módon szaporított növényekre csak növény-szabadalom szerezhető, más az újdonsági feltétellel)

Egy fajta oltalmazható, ha új, más közismert fajtáktól megkülönböztethető, egynemű és állandó; továbbá azonosításra alkalmas fajtanévvel látták el; valamint a bejelentés alakiséga megfelelő és befizették a regionális jogszabályokban előírt díjakat..

Az UPOV értelmében új a fajta, ha a nemesítő vagy jogutódja tudtával és beleegyezésével hasznosítás céljából a fajta szaporítóanyagát vagy terményét nem adta el, vagy azzal más módon nem rendelkezett – belföldön a elsőbbségi napot megelőző egy évnél korábban, külföldön szőlő és fa esetén az elsőbbségi napot megelőző hat évnél, más növények esetében négy évnél korábban

A megkülönböztethetőség, egyneműség és állandóság vizsgálatát nemzetközi kritériumok alapján végzett kísérleti vizsgálattal (DUS-vizsgálat) kell igazolni, amit államilag kijelölt vagy elismert szervezetnek kell végeznie. (Itt közismert fajta az, amelynek termesztése elterjedt, vagy összehasonlító fajtagyűjteményben szerepel, vagy közleményben pontosan leírták; megkülönböztethető két fajta, ha van olyan tulajdonságuk, ami specifikusan eltérő)

Az UPOV értelmében megfelelő a fajtanév, ha azonos vagy rokon fajhoz tartozó korábbi elsőbbségű fajtanévvel nem összetéveszthető; használata más korábban szerzett jogát nem sérti; nem megtévesztő a növényfajta értékének, azonosságának, jellemzőjének, vagy a nemesítő azonosságának tekintetében; nem csupán számjegyekből áll (kivéve, ha ez az adott fajra szokásos); használata az adott állam nyelvén közrendbe nem ütközik.

Az ütközések elkerülésére az egyes UPOV –tagállamoknál fajtalistára vett vagy oltalomra bejelentett fajták neveit közös, kutatható adatbázisba gyűjtik össze (UPOV-ROM)

Az egyezmény szerinti fajtaoltalom hossza a megadástól számítva szőlők és fák esetében huszonöt év, egyéb növényfajtákra húsz év.

A tagállamokban nyilvános lajstromot kell vezetni az érvényben lévő jogok nyilvántartására.

Egyes tagállamokban szedhetnek díjat a fajtaoltalom fenntartására.

Az oltalom időtartama alatt a jogosult köteles gondoskodni a fajta biológiai fenntartásáról.

A fajtaoltalom ideje alatt a jogosult (tulajdonos) kizárólagos hasznosítási joggal rendelkezik, ezért bárki ellen felléphet, aki engedélye nélkül az oltalmazott fajta szaporítóanyagát előállítja vagy többszörözi, szaporítás céljából előkészíti, forgalomba hozatalra ajánlja vagy forgalmazza, exportálja, importálja, raktározza.

Olyan államba átvinni a fajta szaporítóanyagként használható növényrészeit és terményeit, ahol nincs oltalma, csak a fajtatulajdonos beleegyezésével szabad.

Az oltalom kihat a lényegében származtatott fajtákra és a szaporítóanyag jogosulatlan használatából származó termékekre (pl. vágott virág), terményre (pl. gyümölcs), illetve az ilyen terményből közvetlenül előállított termékekre (pl. oltalmazott búza-fajta lisztje, bizonyíthatóan abból sült kenyér) – de nem terjed ki a magáncélú cselekményekre, kísérleti- és oktatási célú felhasználásra, tovább nemesítésre (ha csak egyszeri kiindulóanyagként használják a fajtát), és egyes szántóföldi fajták esetén az újravetésre csak korlátozásokkal (u.n. farmer-privilegium).

A fajtaoltalom tulajdonosa a jogosulatlan használat ellen az adott állam jogszabályainak megfelelően léphet fel.

Az oltalmazott fajtát lehetőleg minden UPOV-tagállamban ugyanazon a néven kell nevezni, és a fajtával kapcsolatos minden cselekménynél felismerhetően fel kell tüntetni a fajtanevet - akkor is, ha a fajtához védjegyet kapcsolnak.

5.2.7.1 Hazai fajtaoltalmi rendszer

Magyarországon 1969 óta van lehetőség az új fajták védelmére, 2002-ig a szabadalmi rendszerbe illeszkedően (növényfajtára irányuló szabadalomként), azóta az 1991-évi UPOV-val és az EU-s jogrendszerrel harmonizáló növényfajta-oltalomként.

A hazai fajtaoltalmi kérelmek befogadását és elbírálását a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala végzi, az oltalom jelenlegi formáját és az eljárási rendet az EU Tanácsa által kiadott 2100/94/EK számú közösségi fajtaoltalmi rendelettel összhangban a 2002.évi XXXIX. törvénnyel módosított 1995.évi XXXIII.törvény(Szt) ötödik része, valamint a 20/2002(XII.12)IM rendelet határozza meg.

A 2002-ben érvényben lévő növény-szabadalmi kérelmek és lajstromozott oltalmak alapján a fenti fajtaoltalommal azonos tartalmú jogosultság áll fenn, azonos fenntartási feltételekkel.

A hivatal nemesítőnek azt a személyt tekinti, akit a bejelentésben megjelöltek - mindaddig, amíg ezt bírósági végzés meg nem változtatja. A fajta UPOV szerinti újdonságát a hivatal a bejelentő nyilatkozata alapján vélelmezi, amíg ellenkező észrevétel nincs. A javasolt fajtanev megfelelőségét a hivatal a Közösségi Fajtaoltalmi Hivatallal való egyeztetéssel és az UPOV-ROM adatbázisban való kutatással és meghirdetéssel ellenőrzi. A kísérleti vizsgálatot arra államilag felhatalmazott szervnek kell végeznie, hazai viszonylatban ezt a fajta-jelölt tulajdonosának megrendelésére és költségére az VM Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatala (MgSzH, régebben OMMI) végzi, de viszonyosság esetén, az SzTNH Elnökének döntése alapján elfogadható külföldi akkreditált hatóság által végzett DUS-vizsgálat eredménye is.

Érvényes bejelentési nap a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalába érkezés napja, ha a bejelentés tartalmazza az oltalmi igényt, a bejelentő adatait, nemesítő adatait, ideiglenes fajtanevet, magyar és latin fajnevet, ideiglenes leírást, képet - szükség esetén elsőbbségi igényt, képviseleti meghatalmazást; befizetik a bejelentési díjat és pótlólag benyújtják az újdonsági nyilatkozatot, esetleges jogutódlási iratot, esetleges elsőbbségi iratot.

Az oltalomszerzés hivatali költsége a kísérleti vizsgálat díján felül a 19/2005 GKM rendelet szerinti 32000Ft bejelentési díj és a közzétételtől a 10.évig 53 400Ft, onnan a duplája (tehát csak reális hasznosítási remény esetén érdemes oltalmat kezdeményezni).

Ha a bejelentés teljes, a bejelentés alapadatait és a fajtanevet nyilvánosságra hozzák, majd 18 hónap után közzéteszik azokat, és bárki észrevételt tehet a fajta újdonságára, javasolt fajtanevére, esetleg a bejelentési jogosultságra vonatkozóan. A közzétételtől a fajta ideiglenes oltalmat élvez, és rá fenntartási díjat kell fizetni. A kísérleti vizsgálat eredményét 4éven belül be kell nyújtani – és a kedvező DUS-eredmények és megfelelő fajtanev esetén az oltalom lajstromozásra kerül, amelyről okiratot bocsátanak ki. Az oltalom időtartama szőlőre és fára legfeljebb 30 év, egyéb fajtára legfeljebb 25 év, de a fajtaoltalom fenntartására az SzTNH számlájára évenként díjat kell fizetni, és biztosítania kell a biológiai fajtafenntartást is. A nemesítő-bejelentők díjkezdményt élveznek, továbbá a fászfajta fajtákra mérsékeltebbek a tarifák.

A növényfajta-oltalom lajstromba bejegyzett jogosultja (tulajdonosa) vagyon értékű jogot szerez, amely örökölhető, megterhelhető, átruházható, hasznosítási szerződés alapja lehet.

A fajtaoltalom időtartama alatt jogosultnak kizárólagos joga van a fajta és szaporítóanyaga hasznosítása felett rendelkezni.

Aki a növényfajta szaporítóanyagát jogosulatlanul használja, a növényfajta-oltalom bitorlását (jogosulatlan fajtahasználatot, fajtakalózkodást) követ el, ami tudatos fajtajogosult esetén a találmányok bitorlásához hasonló polgári jogi és vagyoni és büntetőjogi következményekkel járhat.

Az oltalom státusát illető ügyekben (lajstromozás, jogutódlás és hasznosítás nyilvántartása, oltalom hatályon kívül helyezése és felélesztése; megsemmisítés, megszűnés és újra érvénybe helyezés megállapítása, fajtanév törlése) az eljárást az SzTNH folytatja le, de bitorlási keresetet csak a Fővárosi Bíróságnál lehet benyújtani.

5.2.7.2 Nemzetközi fajtaoltalmi lehetőségek, közösségi fajtaoltalom

Magyarországra érvényes oltalmat nemcsak nemzeti bejelentéssel, hanem az 2100/94/EK rendelet alapján az európai Közöségi Növényfajta Hivatalnál (CPVO) tett, összes uniós tagállamra érvényes jogot keletkeztető közösségi kérelemmel is lehet szerezni.

A közösségi fajtaoltalom megszerzésének feltételei és az oltalom tartalma a hazaival megegyezők. Az oltalomszerzés költsége fajtaspecifikus, mivel egyes esetekben a 2004 után elkészült magyarországi DUS-vizsgálat eredményeit át lehet vetetni - máskor a CPVO saját vizsgálatot rendel el az uniós munkamegosztásban kijelölt állam kísérleti szervénél. Fenntartási díjat csak megadástól kell fizetni; 300 euró évente, ami közel a hazaival azonos.

Ha ugyanarra a fajtára nemzeti és közösségi oltalmat is szerez a tulajdonos, akkor a 2100/94/EK rendelet 92.cikk(1)és (2) bekezdése szerint ameddig érvényes közösségi oltalommal rendelkezik a növényfajta, addig a nemzeti oltalom hatálytalan ez csak olyan szempontból lényeges, hogy a megadott de hatálytalanított nemzeti oltalom „alvó” szakaszában fenntartási díjat nem kell fizetni; a jog a közösségi oltalom megszűnése esetén (az oltalmi idő lejártá előtt) feléleszthető, a kieső időre való díjfizetés nélkül.

A nemzeti növényfajta-oltalmi bejelentésekről és regisztrált oltalmakról az SzTNH, a közösségi kérelmekről és megítélt oltalmakról a CPVO vezet on-line is kutatható adatbázist és közhitelű nyilvántartást, valamint a regisztrált fajták adatai évenkénti adatfrissítés útján megjelennek a nemzetközi UPOV-ROM adatbázisban is.

A fajtaoltalom és az oltalmazott fajták lajstroma nem összetévesztendő az állami fajtaelismerés és a mezőgazdasághoz kapcsolódó szakigazgatási szervek által vezetett fajtalisták rendszerével : előbbi vagyoneértékű, kizárólagos hasznosítási jogot garantál, utóbbi önmagában vagyoni jogot nem keletkeztet, viszont egyes fajknál a köztermesztésbe vétel vagy forgalmazás feltétele. A növényfajták állami elismeréséről, valamint a szaporítóanyagok előállításáról és forgalomba hozataláról alkotott 2003.évi LIII.törvény, valamint az uniós szabályozással harmonizáló végrehajtást kijelölő 40/2004. és 22/2005.FVM rendelet nyomán a főbb fajknál a szaporítóanyag-termelők és forgalmazók regisztrációra kötelezettek; a növényi anyagok útja a kötelező tartalmú kísérőokmányok segítségével nyomomonkövethető – ami a fajtahasználat ellenőrzését is követhetőbbé teszi a fajtajogosultak számára.

Bizonyos növénycsoportok esetében a fajtaoltalom megszerzésének a szaporítóanyag-forgalomból származó közvetlen anyagi előnyökön kívül még azért is értelme lehet, mert a jelenlegi mezőgazdasági támogatási rendszerben regisztrált tulajdonossal nem rendelkező fajtákra ültetvény-telepítési támogatás szóba sem jöhet.

5.2.7.3 Hagyományos fajták, termesztési módok és biológiai sokféleség védelme

Ahogy a földrajzi árujelzők és eredet-megjelölések, lajstromozott hagyományos termékek megismertetése, nyilvántartása és védelme az emberi kultúra sokféleségét és gazdagságát hivatott védeni, miközben az adott helyhez és termelési kultúrához kötődően az ott élők megélhetéséhez a nemzetközi egyezmények alapján piaci eszközt hoztak létre, ugyanígy világszerte kutatóhelyi gyűjteményekben és hivatalos génbankokban őrzött anyagok nemzetközi nyilvántartása, az információs rendszerek kapcsolása, az őrzött biológiai anyagokhoz való ellenőrzött, dokumentált és igazságos hozzáférés feltételrendszere most van kialakulóban, az ENSZ által pártfogolt **Biológiai Sokféleség Egyezmény** és az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete (FAO) által kidolgozott **Növény-genetikai Források Egyezménye** által felállított nemzetközi irányelvek, munkamegosztás és költségviselés alapján. Ezek az egyezmények a genetikai anyagok megőrzésének szervezését, a genetikai vagyonnal való gazdálkodás szabályozását egyértelműen az egyes nemzetek kötelezettségévé teszik – miközben sokoldalú megegyezést tűznek célul a gazdag és szegény népek különböző jogérvényesítési képességének ellensúlyozására, a hagyományos tudás és genetikai anyagok igazságtalan kihasználása, veszélyeztetése vagy elorzása és a hagyományos termelési módokban élők lehetetlen élethelyzetbe sodródása ellen.

Magyarországi génbankok és azoknak tekinthető, jelentősebb tájfajta gyűjtemények és kutatóhelyek - a teljesség igénye nélkül, részben állami forrásokból, részben regionális és civil összefogással fenntartva:

- Agrobotanikai Központ (Tápiószele); Castanea Környezetvédelmi Intézet(Sopron);
- Balatonfelvidéki Nemzeti Park ; Bükki Nemzeti Park; Aggteleki Nemzeti Park;
- Budapesti Corvinus Egyetem, Kertészettudományi Kar, Tangazdaság (Soroksár);
- Ceglédi Gyümölcstermesztési Kutató-fejlesztő Intézet Kht;
- Érdi Gyümölcs és Dísznövénytermesztési Kutató-Fejlesztő Kht, Kísérleti telep(Érd);
- Felső-Tisza Alapítvány (Nyíregyháza); Gömöri Környezet és Tájfejlesztő Egyesület;
- Hegypásztor kör(Oszkó) ; Ormánság Alapítvány (Drávafok); Tiszatáj Kht(Nagykörű);
- Pécsi Tudományegyetem Szőlészeti és Borászati Intézet;
- Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődésért Alapítvány (Miskolc)
- Pangea Kulturális és Környezetvéd. Egyesület (Pénzesgyőr)
- SzIE GAK Kht Babatvölgyi Biokertészet Tangazdaság;
- Újfehértói Gyümölcstermesztési Kutató és Szaktanácsadó Kht;
- Fertődi Gyümölcs- és Dísznövénytermesztési Kutató-Fejlesztő Kft (Sarród)

5.3 KIT ILLET A SZELLEMI TERMÉK BEJELENTÉSI JOGA?

5.3.1 A szolgálati és alkalmazotti találmányról

A bejelentés joga a feltalálónak vagy jogutódjának, viszont speciálisan annak a találmánya, akinek munkaviszonyból folyó kötelessége, hogy a találmány tárgykörébe eső megoldásokat dolgozzon ki, vagy direkt a megoldás kidolgozására kapott megbízást, úgynevezett szolgálati találmány.

Alkalmazotti találmány annak a találmánya, aki - anélkül, hogy ez munkaviszonyból eredő kötelessége lenne - olyan találmányt dolgoz ki, amelynek hasznosítása a munkáltatója tevékenységi körébe tartozik.

A szolgálati és alkalmazotti találmánnyal kapcsolatos kérdésekről a 1995.évi XXXIII.törvény(Szt) rendelkezik, a többi szellemi tulajdon-formára vonatkozó törvényekben általában erre hivatkoznak.

Előnyös esetben a munkáltatónak a törvénnyel összhangban kidolgozott szellemi tulajdon kezelési stratégiája, és azt tükröző szabályzata van, ami alapján a fejlesztésben döntéshozó vezetők, alkalmazottak rutinszerűen tudják a szükséges utat végigjárni.

A Szt. szerint a szolgálati találmányra a szabadalom(vagy minta) a feltaláló jogutódjaként a munkáltatót illeti meg.

Az alkalmazotti találmányra a szabadalom(vagy minta) a feltalálót illeti meg, a munkáltató azonban jogosult a találmány hasznosítására. Ilyenkor a munkáltató hasznosítási joga nem kizárólagos, hasznosítási engedélyt nem adhat, a hasznosítási jog a munkáltató megszűnése vagy szervezeti egységének kiválása esetén a jogutódra száll át, de egyébként másra nem szállhat, illetve nem ruházható át; és a munkáltató az alkalmazotti találmányt csak a feltalálónak a találmány nyilvánosságra hozatalához való jogával összhangban hasznosíthatja.

A feltaláló köteles a szolgálati vagy az alkalmazotti találmányt megalkotását követően, haladéktalanul ismertetni a munkáltatóval.

A munkáltató az ismertetés átvételétől számított 90 napon belül köteles nyilatkozni arról, hogy igényt tart-e a szolgálati találmányra, illetve hasznosítani kívánja-e az alkalmazotti találmányt.

Az alkalmazotti találmányra a munkáltató hasznosítási jogának terhe nélkül illeti meg a szabadalom a feltalálót, ha a munkáltató ehhez hozzájárul, vagy ha elmulasztja a hasznosítással kapcsolatos nyilatkozatot.

A szolgálati találmánnyal a feltaláló rendelkezhet, ha a munkáltató ehhez hozzájárul, vagy ha a munkáltató az említett nyilatkozatot elmulasztja.

A munkáltató eltekinthet a szabadalmi bejelentés megtételétől, vagy visszavonhatja a bejelentést, ha a találmányt - annak elismerése mellett, hogy az az ismertetés átvételének időpontjában egyébként szabadalmazható lenne - titokban tartja, és üzleti titkot képező megoldásként hasznosítja. A munkáltató e döntéséről köteles tájékoztatni a feltalálót.

Egyébként a munkáltató a szolgálati találmány ismertetésének átvételét követő ésszerű időn belül köteles szabadalmi bejelentést tenni. Köteles továbbá az általában elvárható gondossággal eljárni a szabadalom megszerzése érdekében. Vita esetén a munkáltatót terheli annak bizonyítása, hogy a megoldás az ismertetés átvételének időpontjában nem volt szabadalmazható.

Szolgálati találmány esetén a munkáltató a szabadalom megadását kizáró eljárási cselekmény vagy szándékos mulasztás előtt köteles felajánlani a feltalálónak a szabadalmi igény ingyenes átruházását, az alkalmazotti találmány tekintetében érvényesülő hasznosítási jog kikötésével vagy a nélkül. Nem terheli ez a kötelezettség a munkáltatót, ha a feltaláló már méltányos összegű díjazásban részesült.

A szolgálati találmány értékesítése esetén (hasznosítás, hasznosítás tudatos mellőzése, hasznosítási engedély adása, szabadalom átruházása, ellenérték nélküli engedélyezése vagy átruházása) a feltalálót találmányi díj illeti meg, és a találmányi díj iránti igényt nem érinti, ha a termékben vagy az eljárásban egy vagy több igényponti jellemzőt a feltaláló által rendelkezésre bocsátott javított jellemzővel helyettesítettek.

A feltaláló díjazására a munkáltatóval, a hasznosító szabadalmas társsal, illetve a jogszerzővel kötött szerződése - vagyis a találmánydíj-szerződés – alapján kerül sor, melyre általában a Polgári Törvénykönyv rendelkezései megfelelően irányadók. Titokban tartott szolgálati találmány esetén számításba kell venni a feltalálót az oltalomszerzés elmulasztása folytán érő hátrányokat is. A díjazás akkor is jár, ha a feltaláló munkaviszonya időközben megszűnik.

Az alkalmazotti találmány hasznosítási joga ellenében járó díjakat a munkáltató, több munkáltató esetén - eltérő megállapodásuk hiányában - a hasznosító munkáltató köteles megfizetni, szerződés alapján.

A találmánydíj-szerződést, az alkalmazotti találmány hasznosítása esetén járó díjazásra irányadó szerződést, valamint a szolgálati és az alkalmazotti találmánnyal kapcsolatos ismertetést, nyilatkozatokat, értesítéseket és tájékoztatásokat írásba kell foglalni.

A találmány szolgálati vagy alkalmazotti jellegével, a titokban tartott találmány szabadalmazhatóságával, valamint a szolgálati vagy az alkalmazotti találmány feltalálóját megillető díjazással kapcsolatos viták eldöntése a bíróságra tartozik.

A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala szolgáltatásként véleményt ad egy megoldás szabadalmaztathatóságáról, és a hivatal mellett működő Iparjogvédelmi Szakértői Testület felkérésre szakértői véleményt ad a titokban tartott találmány szabadalmazhatóságával, valamint a szolgálati vagy alkalmazotti találmány feltalálóját megillető díjazással kapcsolatos ügyben is.

5.4 A TALÁLMÁNYTÓL AZ OLTALMI KÉRELEMIG

5.4.1 A találmány oltalomképességének vizsgálata

Amikor egy ötlet oltalomképességét akarjuk megítélni, újdonságát megfogalmazni, akkor először meg kell vizsgálni, hogy milyen jellegű: műszaki tartalmú, vagy csak megjelenésében vagy kifejeződésében egyedi, vagy esetleg csak elnevezésében?

Adott esetben az innováció egyszerre több szempontból is újdonságot jelenthet és oltalmazható: pl. egy olyan új fejlesztésű, zsebrerakható fülhallgató, amelynek a működését új mikroelektronika teszi lehetővé, egy ötletes teljesítményszabályozás segítségével, védhető a kapcsolási elrendezés topográfiaoltalmával, védhető a speciális teljesítményszabályozásra vonatkozó eljárás szabadalmával, védhető a legelőnyösebb előállítására vonatkozó tapasztalat titokban tartott knowhow-ján keresztül; az összecukást lehetővé tevő ötletes szár-megoldás használati mintaoltalom alá helyezhető; az egész formai kialakítása védhető formatervezési mintával; a termék forgalmazása összekapcsolható egy védjegyzetett kereskedelmi névvel; a reklámjára előállított film szerzői jog alá esik; emellett ha a terméket egyenletesen magas minőségben állítjuk elő, kandidálhatunk vele egy minősítő védjegy használatára, vagy adott esetben nagymennyiségű forgalmazás reményében csatlakozhatunk a termékkel egy kereskedelmi lánc saját-termék palettájára, azok kollektív védjegyét használva.

Fontos hangsúlyozni, hogy szabadalommal műszaki lépésekre bontható eljárást, alkotórészeivel és azok kapcsolódási módjával jellemezhető szerkezetet, eszközt, kapcsolási elrendezést, konkrét összetétellel és hatással jellemezhető anyagot, stb. lehet védeni – ki nem dolgozott ötletet, gondolati műveletsort, célkitűzést, szervezési megoldást nem.

A konkrét műszaki megoldásokból, amelyeket szerintünk a közös találmányi gondolat köt össze, ki kell szűrni a közös műszaki jellemzőket, amelyek szükségesek a megvalósításhoz; majd ettől elkülönítve, meg kell határozni a csak az adott kiviteli példákra jellemző jegyeket, a lehetséges specializációkat.

A műszaki jellemzőket (eljárás esetén eljárási lépések és körülmények; eszköz esetén alkotórészek és kapcsolódásuk módja, vázlatos rajzok; anyagösszetétel esetén összetevők és előállítás módja, hatás) kell összehasonlítani újdonság és feltalálói szint tekintetében a technika állásával.

A technika állása gyorsan változik, így a szakember köteles tudását adó szakkönyvek mellett a friss szakcikkek, konferenciaanyagok - és adott esetben friss szakdolgozatok - ismeretén kívül figyelembe kell venni a legújabb szabadalmakban felhalmozott műszaki ismeretet, ami csak az on-line elérhető iparjogvédelmi adatbázisokon végzett aktuális kutatással található meg. Ilyen szabadalomkutatást konkrét témamegjelölés és kulcsszavak alapján más is végezheti, de célszerűbb a fejlesztésen dolgozó, szaknyelvet ismerő szakembernek magának kutatnia, az általa ismerhető (idegen nyelvű) kulcsfogalmak és cégnevek, a szakterületről ismerhető márkanevek és személynevek alapján – mivel megvan hozzá a szükséges jártassága, és mások megoldásaiból maga is további ötletet kap.

A technika állását legalább olyan szinten fel kell tárni, hogy a saját megoldásban az ismert megoldásokban meglévő és azokhoz képest új vonásokat szétválasszassuk.

A következő szempontok szerint érdemes a találmányunkra vonatkozó ismereteket és a kutatási tapasztalatokat összegezni írásban:

- Milyen műszaki területet érint a találmány, hol használható, mik az előnyei?
- Mi volt a fejlesztés kiindulása (oka vagy célja) vagy az ötlet adója ?
- A problémafelvetésre mások milyen megoldást javasoltak, vagy milyen más területen alkalmazott megoldások használhatók fel ?
- Tételesen (forráshivatkozás kell, vagy szabadalmi irodalom esetén származási ország, ügyazonosító, cím) melyek a mienkhez legközelebb álló megoldások, és ezek milyen megoldatlan kérdést hagynak?

Ha a találmányunknak és egyik specializációjának sincs nincs új vonása a feltárt megoldásokhoz képest, vagy azokból szakember számára feltalálói lépés nélkül következik, akkor az a megoldás nem oltalomképes sem szabadalomként, sem használati mintaként- esetleg az, más oltalmi formában!

Sőt, érdemes megvizsgálni, hogy a megoldásunk hasznosítását valamelyik feltárt megoldás oltalma nem akadályozza-e.

e) Ha a megoldás megértését segítheti az ábrázolás, akkor vonalas, fekete-fehér rajzokat érdemes csinálni, olyan metszetekből vagy nézetekből, amin a jellemző tulajdonságok, jellemző alkotórészek látszanak. A találmány különböző kiviteli alakjairól csinált rajzok, folyamatábrák alkalmasak a közös elemek és speciális vonások szétválasztására és bemutatására.

f) A rajz és az előzőekben használt fogalmak segítségével írjuk le a találmányt olyan részletességgel, hogy az érthető és szakembernek megvalósítható legyen

- eljárásnál: milyen lépéseket, milyen feltételek között, milyen sorrendben?
- berendezésnél: milyen alkotórészek, hogyan kapcsolódnak, hogy működik?
- anyagnál: milyen az összetétele? Mire használják, milyen hatással?

g) Végül, a jellemzőket kétféle szempontból is érdemes csoportosítani:

- szükséges és elégséges jellemzőkre és specializációkra;
- a szükséges és elégséges jellemzőkön belül ismert és új jellemzőkre.

Amennyiben a találmányunknak vannak új és szakember számára nem triviális jellemzői, van műszaki tartalma, az ipar vagy mezőgazdaság valamelyik területén használható és a korábban ismertett törvényi kizárások nem érintik, akkor valószínűleg szabadalmaztatható. Fontos, hogy egy oltalmi bejelentési napot megelőző saját publikáció, vagy bármilyen más szóbeli megjelenés vagy nyilvános gyakorlatbavétel is újdonságrontó, tehát kerülendő.

A kutatásba vagy leírás-készítésbe bevont iparjogvédelmi szakembert eleve titoktartási kötelezettség terheli; a feltaláló szolgálati jogviszonya esetén, nyilván ismertetnie kell a munkáltató képviselőjével; mással viszont kizárólag a titkosság említésével, titoktartási megállapodás mellett szabad a találmányról beszélni.

Egy oltalomképes találmány titokban tartásáról vagy nyilvánossá tételéről, oltalomra bejelentéséről vagy anélküli gyakorlatba vételéről, a megcélzott oltalmi formákról stratégiai döntést kell hozni, a költségeket és reálisan várható előnyöket mérlegelve.

5.4.2 Szabadalmi bejelentési kérelem

A oltalom igényléséhez a bejelentőnek (vagy az általa megbízott szakembernek) bejelentési kérelmet, leírást, igénypontokat, és ha a találmány megértéséhez szükséges, ábrákat kell készítenie.

A bejelentési kérelemnek mindenképp tartalmaznia kell a találmány címét, az oltalmi igényt, a bejelentő azonosításra alkalmas adatait és a találmány műszaki leírását vagy elsőbbségi leírásra való hivatkozást ; hiánypótlásként beadandó a feltalálók neve, azonosításra alkalmas adatai, feltalálás megoszlása, bejelentési jogosultságot igazoló nyilatkozat vagy dokumentum, képviselő meghatalmazása, ha van képviselő; formailag megfelelő leírás, kutatható igénypontok, kivonat és rajz, ha a leírásban hivatkoznak rá.

5.4.3 Ábrák

Ha a találmány ábrázolható, akkor a leíráshoz ábrákat kell mellékelni a találmány egészéről és a megoldás szempontjából fontos részletekről.

Az rajzokat A/4-es lapokra kell készíteni, keretezés nélkül, egy lapon esetleg többet, vagy egy rajzot több lapra tagolva, a kapcsolódás és sorrend jelölésével.

A rajz vonalas fekete-fehér ábrázolás legyen, lehet axonometrikus rajz, metszet, nézet, stb. Színezést, méretvonalat, feliratot nem tartalmazhat, a jellemző elemeket hivatkozási jelekkel kell ellátni, melyek általában arab számok. A szakterületen alkalmazott szimbólumok használhatók. A hivatkozási jelek következetesen minden rajzon ugyanazt jelölik, és azokat a leírás megfelelő részén és az igénypontokban is használni kell. A hivatkozási jeleket és elemeket külön lapon kezdve fel kell sorolni, és a leíráshoz mellékelni. Az ábrákat és a rajzlapokat sorszámokkal számozni kell.

5.4.4 A szabadalmi leírás

A leírásnak kettős célja van: megismerhető belőle a találmány, és meghatározza, hogy az oltalmi igény a műszaki megoldások milyen körére terjed ki. A leírás címe legyen tömör de informatív, jelölje meg a tárgyat, amire a találmány vonatkozik, és ne legyen félrevezető.

A leírás leíró részének kötelező elemei:

A) Találmány mire vonatkozik, alkalmazási területe

B) Technika állásának ismertetése, műszaki szint és irodalmi adatok ismertetése a tárggyal összefüggő mértékben (itt használjuk fel a témakutatás anyagait)

C) Találmányi célkitűzés

D) Találmányi felismerés (itt ismertetjük az ötletet)

E) A kitűzött feladat legáltalánosabb megoldása – a találmány szükséges és elégséges jellemzőinek a felsorolása, megérthető mélységig ismertetve és kifejtve.

Szóhasználatában következetes, minden speciális esetet magába foglaló jellemzés, amelynek összhangban kell lennie a főigényponttal.

A műszaki leírás során lehetőleg a szakterületen szokásos kifejezéseket és az SI mértékegységeket kell használni.

F) Részletes ismertetés egy vagy több kiviteli példa alapján.

Az eljárásra vonatkozó leírásnál először meg kell határozni az eljárás jellegét (termék előállítása, mérés, ellenőrzés, vezérlés, szabályozás, üzemeltetés, szerelés, stb.) majd soroljuk fel az összes műveleti lépését és emeljük ki, hogy ezek közül melyek az eljárás elengedhetetlenül szükséges lépései. Jelöljük meg azokat a lépéseket is, amelyek csak a találmány szerinti eljárásban vannak meg.

Vegyészeti, élelmiszeripari, gyógyszeripari eljárás esetén ismertetjük a kiindulási állapotot, a műveletek elvégzésének sorrendjét, módját, egyéb paramétereit (pl. katalizátor, páratartalom, hőmérséklet, nyomás, időtartamok, eszközök, stb.), a műveletek eredményét. A paramétereknél, receptúráknál minimum-maximum értékeket adjunk meg és azt, hogy az azoktól való eltérés milyen következményekkel jár, a variánsok milyen módon befolyásolják az eredményt és az alkalmazhatóságot. Érdemes megjelölni az azonos hatású anyagcsoportot, nem kötelező a legkedvezőbb hatóanyag megnevezése; és az intervallumokon belül az optimumot nem kötelező megadni.

Ha a találmány termék (berendezés, készülék, kapcsolási elrendezés, stb.) akkor a konkrét kiviteli alakra vonatkozó rajzra hivatkozva először leírjuk a találmányt üzemben kívüli állapotban, az elemek legfontosabb, funkcionális feladatainak megjelölésével, szerkezeti elrendezésével, struktúrájával, az alkatrészek megadásával és kapcsolódási módjával, mértani jellemzőjével, anyagi minőségével, összetételével – mindezt a rajzbeli hivatkozási jelek használatával, azaz a működéshez szükséges és elégséges jellemzők azonosításával. Ehhez képest kiemeljük az adott megoldásra jellemző specifikációt, ahol a nem kötelező alkatrészekre, a helyettesítés vagy elhagyás lehetőségére ki kell térni.

Azután jellemezni kell üzemi állapotban, ismertetni kell a működéshez szükséges körülményeket, a várható hatást.

Az ismertetésnek összhangban kell lennie az igénypontokkal.

G) A leírás végén összegezni kell a találmányhoz fűződő előnyös hatásokat, a célkitűzéshez viszonyítva, megemlítve az esetleges hátrányokat.

5.4.5 Igénypontok

A leírásban és rajzokban tisztázott találmányra vonatkozó oltalmi kört pontosan az igénypontok szabják meg. A főigénypont egy mondatba foglalva tartalmazza a feladat megvalósításához elengedhetetlenül szükséges jellemzőt, és ezáltal egyértelműen megkülönbözteti az adott megoldást a hasonló jellegű más megoldásoktól. Az egy mondat két logikai egységből áll: tárgyi körből és jellemző részből, melyeket „azzal jellemezve, hogy” kifejezés köt össze. A tárgyi kör tájékoztat arról, hogy a találmány milyen ismert megoldások közé, milyen fajtájú találmányok körébe tartozik; a jellemző rész a találmányt az ismert megoldásoktól megkülönböztető ismérveket foglalja magába.

A főigénypont a találmány legáltalánosabb megfogalmazását hordozza, azaz tartalmazza valamennyi kiviteli alakját, vagy megvalósítási módját.

Ha a bejelentés több, különböző fajtájú találmányt (anyag, eljárás, berendezés) tartalmaz, e találmányok jellemzőit több főigénypontba kell felsorolni, a címben felsorolt sorrend szerint.

Az aligénypontok a főigényponttal meghatározott találmány körébe tartozó előnyös eseteket adják meg. Önmagukban az aligénypontok irányulhatnak már ismert intézkedésekre is. Formailag tárgyi körként a főigénypontra való hivatkozást tartalmaznak, jellemző részként a speciális jellemzőt.

Az igénypontban a találmány nem jellemezhető pusztán csak működéssel, hatással, cékitűzéssel, mivel ezekkel önmagukban konkrét megoldások nem definiálhatók. Jelzői értelemben megfogalmazott működést vagy célkitűzést tartalmazhat. Funkcionális jellemző alkalmazásánál elengedhetetlen feltétel az, hogy a technika állása vagy a leírás alapján a funkciót, megvalósító legalább egy szerkezeti megoldás kézenfekvő legyen a szakember számára.

Nyelvi jellemző, hogy termékszabadalom esetén a jellemzőket az első említésük alkalmával határozatlan névelővel vagy névelő nélkül kell feltüntetni, azután határozott névelővel kell ellátni. Eljárásigénypont esetén az eljárási lépéseket többes szám első személyben fogalmazzák.

5.4.6 Kivonat

A szabadalmi bejelentés tartozéka a kivonat is, amely a találmány oltalmi igényére vonatkozóan a közzétételkor megjelenő, azaz első információsforrás lesz. Tartalmilag úgy kell összeállítani, hogy szakember számára - a legjellemzőbb ábrával együtt- megfelelő információt szolgáltatson a találmány lényegéről. Általában megfelel a főigénypont többes szám harmadik személyű átfoglalozása.

A szabadalmi kérelem első benyújtandó megfogalmazása is fontos, mert a magyar szabadalmi eljárás során ugyan a leírás és ábrák átdolgozhatóak, de eközben a műszaki tartalmat már bővíteni nem lehet. A találmány esetleges külföldi bejelentése esetén pedig ugyanerre a beadványra és ugyanerre a műszaki tartalomra lehet hivatkoznunk az uniós elsőbbség igénylésénél.

5.5 SZELLEMI TULAJDONRA VONATKOZÓ KUTATÁS

Mint láthattuk, az iparjogvédelmi kutatás szükséges a fejlesztési célok megfogalmazásánál, a felesleges kiadások megelőzésénél, mások jogaival való ütközés megelőzésére, a saját fejlesztés értékelésére, oltalomképességének meghatározására, stratégia megalapozására és a versenytársak jobb megismerésére.

5.5.1 Témakutatás a műszaki szint felmérésére

Célszerű elvégezni, ha egy problémára keressük a megoldást, vagy saját megoldásunkat el akarjuk helyezni a technika állásához illetve a konkurenciához képest.

Speciális esete az újdonságkutatás, amikor a saját konkrét megoldás újdonságát és feltalálói szintjét hasonlítjuk össze az adott tárgykörben bárhol nyilvánosságra került anyagokkal, és meghatározzuk a hozzá legközelebb álló megoldásokat.

Várható eredményei:

- egy témára vonatkozóan a tudásszint, technika állásának meghatározása;
- kitűzött problémára válaszoló különféle műszaki megoldások feltárása;
- konkurrencia feltérképezése;
- lehetséges partnerek feltérképezése;
- felesleges kutatás-fejlesztés elkerülése;
- ismert megoldás beazonosítása, pontos oltalmi kör és státusz megismerése;

Forrásai: internetes keresők és nemzetközi szabadalmi on-line adatbázisok (elérhetőek <http://www.sztnh.gov.hu/url/ipvint/ipvint2.html> linken keresztül)

Ilyen kutatást lehet rendelni erre szakosodott szolgáltatóktól, szabadalmi ügyvivőktől, és jól behatárolt témamegjelöléssel, díjfizetés ellenében a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalától is.

5.5.2 Tisztaságkutatás egy megoldás hasznosításának jogi korlátaira

Hasznosítási szándék előtt célszerű elvégezni, hogy a konkrét műszaki megoldásra vonatkozóan felmérjük, nem érinti-e valaki oltalmát, mekkora a bitorlás kockázata.

Az adott tárgykörben és adott földrajzi területen érvényes szabadalmakat és témabeli bejelentéseket kell felkutatni, és az oltalmi körökkel való egybeesést vizsgálni.

Várható eredményei:

- a hasznosítás előkészületeinek költségei előtti kockázatcsökkentő lépés: jogi, pénzügyi és erkölcsi hátrányokat előzhet meg,
- kiszűrhetőek a rések: az oltalmi kört vagy a földrajzi területet el lehet-e kerülni?
- reális lehetőségek ismeretében kezdhet licencia-tárgyalásokba,
- előre lehet készülni az esetleges bitorlási vádakra.

Forrásai: nemzetközi és nemzeti hivatalok on-line szabadalmi adatbázisai, különös tekintettel a nemzetközi kiterjesztésekre, szabadalomcsaládokra, érvényességi adatokra.

5.5.3 Kutatás egy oltalom érvényességének a vizsgálatára

Egy hivatkozott szabadalomnál sokszor célszerű a közölt adatok helyességét, az oltalom státuszát személyesen ellenőrizni. Erről szükség esetén díjfizetés mellett rendelhető az illetékes hivataltól hitelesített lajstromkivonat, de maga az információ általában elérhető az adott hivatal valamely nyilvános on-line adatbázisának keresési felületein keresztül, a többé-kevésbé pontos alapinformációk alapján.

Várható eredmények:

- pontos adatok az elsőbbségről, bejelentőről, feltalálóról, jogosultság változásairól;
- érvényesség, fenntartási díjak fizetése visszaellenőrizhető;
- tájékozódás a lajstromozás folyamatáról;
- egy esetlegesen folyamatban lévő hatósági eljárás állásáról;
- tájékozódás az esetleges lezárt vagy folyamatban lévő megsemmisítési eljárásról;
- van-e bejegyzett kizárólagos hasznosító?;
- van-e rajta teher (banki jelzálog)?;
- megismerhető az igénypontosor, a pontos oltalmi kör;
- sokszor találunk utalást arra, ugyanez a találmány más országban milyen számon van bejegyezve (a szabadalomcsalád);

Forrás: adott hivatal honlapján felkereshető e-nyilvántartás és e-aktabetekintés.

5.5.4 Kutatás egy oltalom erősségének a vizsgálatára

Ilyenkor a kutatás arra irányul, hogy feltárjuk azokat a szabadalmi és más publikációkat, amelyek alkalmasak egy konkrét szabadalom újdonsági szintjének a megkérdőjelezésére, tehát a szabadalom elsőbbségi időpontjában már ismert, a tárgyára és megoldására nézve hasonló vagy részben hasonló anyagokat keresik, és elemzik, hogy ezek közül van-e olyan, amihez képest nem új, vagy triviális.

Várható eredményei:

- bitorlási keresettel fenyegető versenytárs, vagy zavaró konkurens szabadalmával szemben: az újdonság vagy feltalálói tevékenység hiányára bizonyítékot szerezve, felszólalás vagy megsemmisítési kérelem készíthető elő, ami jó tárgyalási pozíciót ad;
- saját szabadalom védelmében: egy bitorlója elleni fellépés előtt segít felmérni egy válaszul indított esetleges megsemmisítési eljárás kockázatát;
- licencvásárlás vagy befektetés előtt tájékoztat az érintett szabadalom erősségéről;

Forrás: mindenféle on-line szabadalmi adatbázis, szakterület szakdolgozati gyűjteményei, szakfolyóiratai és konferenciairodalma, szakkiállítások prospektusai.

5.6 IPARJOGVÉDELMI SZERZŐDÉSEK

Az iparjogvédelmi szerződések a szellemi tulajdon-jogokkal történő gazdálkodás meghatározó elemei.

A legfontosabb iparjogvédelmi szerződéstípusok a következők:

- Kutatás-fejlesztési szerződések
- Hasznosítási szerződések, licencia
- Díjazási szerződések
- Titoktartási szerződések

5.6.1 Kutatás-fejlesztési szerződések

A gazdasági élet szereplői és a kutatóhelyek közti együttműködés egyik formája a kutatás-fejlesztési szerződések alapján megvalósuló tevékenység.

A partnerség több oldalról előnyös lehet: a piaci szereplők konkrétan megfogalmazott problémáikra várnak innovatív választ a kutatóhelyektől, egy kutatóhely futó fejlesztéseihez vagy kutatási potenciáljához találhat finanszírozót és hasznosítót, illetve esetenként közösen megfogalmazott projektjükhöz együtt könnyebben találnak további partnereket és pályázati forrásokat.

Gondot okozhat viszont, ha az együttműködés keretei nem eléggé kidolgozottak, ha csak a szellemi tulajdon létrejötte után kerül szóba a bejelentési és hasznosítási jogosultság kérdései.

Jó K+F szerződés kellékei:

- résztvevők megjelölése (azonosítók, cégszerű aláírók, kapcsolattartók)
- együttműködés céljának pontos megjelölése
- résztvevők kötelezettségei
- titoktartásra, nyilvánossághozatallal kapcsolatos szabályok
- nyilatkozási jog, media szereplés szabályozása
- keletkező szellemi termék oltalmi stratégiájáról ki dönthet,
- ki nyújthat be oltalmi kérelmet; ki finanszírozza; ki lesz bejelentőként megjelölve, hasznosításra vonatkozó szabályozás;
- keletkező szellemi termékre a feltalálók díjazásának módja
- elszámolás és ellenőrzés módja
- módosítás, felbontás, jogorvoslat lehetősége és módja, illetékesség viták esetén
- Dátum és aláírások, az aláírók azonosításával

Közfinanszírozású kutatóhelyek esetében az intézmény Szellemi Tulajdon Kezelési Szabályzata általában tartalmaz instrukciókat, de amikor több kutatóhely és több cég együttműködése valósul meg, akkor ezek mindegyikét figyelembe kell venni.

5.6.2 Hasznosítási szerződések, licencia

A licencia valamely regisztrált oltalom alatt álló szabadalom, védjegy, formatervezési minta, használati minta, topográfia-oltalom, növényfajta-oltalom illetve szoftver vagy know-how használatára adott engedély.

A hasznosítási szerződés a legfontosabb iparjogvédelmi szerződés típus, mert ennek segítségével valósul meg a szellemi termékek világszintű forgalma.

A licenciát adó számára ez a fejlesztési ráfordítások megtérülésének saját hasznosításon túli módja.

A licencia-szerződések tartalmát a felek általában szabadon állapíthatják meg; van azonban néhány olyan szabály amit semmilyen körülmények között sem szabad figyelmen kívül hagyni, továbbá van néhány olyan, amiről ha nem rendelkeznek a szerződő felek, akkor a törvényi rendelkezéseket kell alkalmazni.

A használati szerződésre vonatkozó rendelkezéseket elsősorban a megfelelő iparjogvédelmi tárgyú törvények (például Szabadalmi Törvény, Védjegytörvény, Szerzőijogi Törvény) tartalmazzák, míg az ott nem szabályozott kérdések tekintetében a [Polgári Törvénykönyv](#) az irányadó.

Semmis az a kikötés, amely a gazdasági versenyt korlátozó megállapodás tilalmába ütközik, vagy egyébként a szellemi tulajdon oltalmából eredő jogok társadalmi rendeltetésével össze nem függő célra irányul.

Licencia-szerződés alapján a szellemi alkotás jogosultja engedélyt ad a szellemi alkotás hasznosítására, a hasznosító pedig ennek fejében díjat fizet.

Az átadás ellentételezése a licenciadíj, amiben egyrészt általában kikötnek egy garantált minimum díjat, amit akkor is ki kell fizetni, ha a szerződés tárgya egyáltalán nem hasznosul, másrészt szokásos összetevője a licenszbe adott termék forgalmához viszonyított díjtétel (royalty).

A licenciadó a szerződés egész tartama alatt szavatol azért, hogy harmadik személynek nincs a szellemi alkotásra vonatkozó olyan joga, amely a hasznosítást akadályozza vagy korlátozza.

Műszaki jellegű szellemi alkotások (találmányok és formatervezési minták) esetén a licenciadó szavatol azért is, hogy a találmány műszakilag megvalósítható; ennek hiányában a licencivevő a szerződést azonnali hatállyal felmondhatja.

Az engedély általában bizonyos feltételekhez kötött, pl. területileg vagy időben korlátozott. Ha a felek másképpen nem állapodnak meg, a licencia-szerződés minden időbeli és területi korlátozás nélkül a szellemi alkotás teljes terjedelmére, a hasznosítás minden módjára és mértékére kiterjed.

A licencia-szerződés azonban csak kifejezett kikötés esetén ad kizárólagos jogot. Kizárólagos hasznosítási engedély esetén a jogszerző hasznosítón kívül a licenciadó is hasznosíthatja a szellemi alkotást, kivéve, ha azt a szerződésben kifejezetten kizárták.

A licenciadó - a licenciadíj arányos csökkentése mellett - megszüntetheti a hasznosítási engedély kizárólagosságát, ha a hasznosító az adott helyzetben általában elvárható időn belül nem kezdi meg a hasznosítást.

A hasznosító az engedélyt harmadik személyre csak akkor ruházhatja át, illetve csak akkor adhat harmadik személynek további engedélyt a találmány hasznosítására, ha ezt a licenciadó kifejezetten megengedte.

A kizárólagos használati szerződés a lajstromba bejegyeztethető.

Jó licenciaszerződés kellékei:

- felek megjelölése (azonosítók, cégszerű aláírók)
- tárgy pontos megjelölése
- területi és időbeli hatály
- Kizárólagosság szabályozása
- díjazás mértéke
- elszámolás és ellenőrzés módja
- módosítás és felbontás lehetősége és módja
- Jogorvoslat módja, illetékesség viták esetén
- Dátum és aláírások, az aláírók azonosításával
- (esetleg: azonosítható tanúk, aláírással, vagy ellenjegyzés)

Az egyes oltalmi formákra vonatkozó hasznosítási szerződéseknek vannak egyedi jellemzői is. Védjegylicencia szerződés esetén pl. kiemeli a védjegytörvény, hogy semmis a használati szerződés, ha teljesítése a fogyasztók megtévesztését eredményezné.

Know-how szerződések

A know-how a szerzői jogvédelem alatt álló szellemi alkotás, amely speciális célt megvalósító, korlátozott hozzáférésű, relative új gazdasági, műszaki és szervezési ismeretek összességét jelenti. A know-how nem ritkán egy vállalkozás alapító tőkéje és évtizedek óta örökött kincse (pl Coca-Cola, Uniqum).

A know-how azt illeti meg, aki kidolgozta, vagy aki jogszerűen megszerezte. Vagyon értékét képvisel, szerződéssel értékesíthető, átruházható, amíg közkinccsé nem válik - tehát üzleti titok és szigorúan bizalmas információként kezelik.

A know-how licencszerződésnek a know-how leírás melléklete, és érdemes beletenni egy olyan pontot, amelyben a licencvevő elismeri, hogy a titkos leírást átvette.

Szoftver licenc-szerződések

A számítógépi programalkotás és a hozzá tartozó dokumentáció (gyűjtőnéven: software) tekintetében általában a software-t előállító és azt forgalmazó cégek kötött licenc-szerződési feltételeket használnak.

A software akár forráskódban, akár zárt kódban vagy bármilyen más formában rögzített minden fajtája a felhasználói programmal és az operációs rendszerrel együttesen vagy külön-külön képezheti a licenc-forgalom tárgyát.

Programok esetén a program egyszeri futtatásához is a jogosult engedélyére van szükség.

Ilyen szerződések sok esetben típus-szerződések, és kizárólagos jogot szinte alig biztosítanak. Sok esetben a felhasználó a program futtatásával egyidejűleg elfogadja a licenc adó általános feltételeit (a szoftverek kivételével nem ajánljuk a típus-szerződés alkalmazását).

5.6.3 Díjazási szerződések

A díjazási szerződés a feltaláló és az oltalom jogosultja közötti szerződés.

Tipikusan szolgálati bejelentések esetében használható szabályozási eszköz a felek közötti jogvita elkerülésére.

5.6.4 Titoktartási szerződések

Használata minden olyan esetben javasolt, amikor egy információgazda védelemmel még nem rendelkező információkat oszt meg, vagy ad át valamilyen célból egy potenciális felhasználónak.

A titoktartási megállapodásnak tartalmaznia kell a megállapodó felek nevét és azonosító adatait; a megosztott információra való azonosítható hivatkozást, az információátadás helyét és idejét, és a felek aláírását.

Háttérdokumentumként jól használható, ha a megosztott információt az információgazda előzőleg önkéntes műnyilvántartásba vetette.

5.7 AZ SZELLEMI TULAJDONNAL KAPCSOLATOS STRATÉGIAI ÉS TAKTIKAI KÉRDÉSEK

Valaha egy feltaláló, egy szakmai csoport vagy helyi közösség szellemi tulajdonának őrzésére egyetlen oltalmi forma létezett, a titoktartás.

Az előzőekben láttuk, hogy napjainkban a regionális és nemzetközi jog sokoldalú oltalommal bástyázta körbe a hasznosítható tudást, hogy érdemes legyen fejleszteni, a kutatás-fejlesztésre fordított anyagiak megtérülhessenek. Viszont ez az oltalom mindig korlátos helyben és időben, azaz csak egy bizonyos földrajzi helyen és ideig nyújt privilégiumot, azon túl a közzétett találmányt a leírás alapján bármelyik szakmabeli hasznosítani tudja; valamint az oltalom megszerzése költséges és fenntartása sem olcsó; ráadásul nem önműködően határos, csak eszköz a tudatos alkalmazó kezében, ezért, minden egyes szellemi terméknel külön mérlegelni kell, mi lehet az optimális védelmi és hasznosítási stratégia.

5.7.1 Mit ?

- A tapasztalat szerint szabadalommal csak azt érdemes levédeni, ami gyakorlatbavétele után nem tartható titokban. Egy eljárást pl. titokban kell inkább tartani, és nem érdemes oltalomra bejelenteni, ha a végtermékből nem fejhető vissza az előállítása - hisz felesleges lenne kitanítani a konkurenciát. Hosszútávú védelmét inkább a know-how őrzése, és jó védjegyek garantálhatják.
- Ha a szellemi termék nem olyan nagy jelentőségű, hogy hasznosításából az oltalmi költségek megtérülésére lehetne bizton számítani, akkor nem érdemes befektetni a védelmébe.
- Ha megalapozott kétség merül fel a találmány oltalmképességével kapcsolatban, akkor nem érdemes az oltalmaztatásnak nekifutni, illetve esetleg érdemes még közzététel előtt a bejelentést visszavonni, és így az alapötletet a nyilvánossá válástól visszatartani.

5.7.2 Mikor?

- Az ön-újdonságraöntő és egyéb nyilvánosságraöntést meg kell előzni, különösen áll a veszély a publikációs kényszerben lévő kutatók esetében.
- konkurens fejlesztés tudatában, illetve a potenciális partnerekkel való tárgyalások biztonsága miatt érdemes minél előbb oltalomra bejelenteni
- viszont a nemzetközi kiterjesztésre rendelkezésre álló rövid idő miatt minél később, hogy a finanszírozás megoldott legyen.

5.7.3 Hol?

- A magas költségek miatt a nemzetközi kiterjesztésnek átgondoltnak kell lennie: csak ott érdemes jogszerzést beindítani, ahol van kereslet, belátható időn belül reális esély van a jelenlétre (gyártás vagy forgalmazás) és lesz kapacitás a jogsértések feltárására és ellenük való fellépésre.
- Ha gyártani csak egy helyen lehet, akkor nem kell máshol védeni.

5.7.4 Miért?

- A regisztrált oltalom alapján való hasznosítás egy bizonyos időre privilégiumot jelent, ami saját részre bővülést, a konkurenciának korlátot jelent.

5.8 ÖSSZEFOGLALÁS

A nehéz gazdasági környezet és a fejlődés mai tempója mellett a kutatás-fejlesztés szerepe és a szellemi termékek jelentősége egyre nagyobb.

A jog egyre több szemszögből, sokfajta eszközzel próbálja a szellemi tulajdont támogatni és védeni, de csak a tudatos felhasználók esetén válnak ezek az eszközök hatékonnyá.

Az interneten keresztül elérhető adatbázisokból lehetőség van a technika állásának szinte naprakész megfigyelésére, a máshonnan ismert megoldások tartalmának és határainak beazonosítására, valamint a jogsértés nélkül átvehető műszaki információk kinyerésére. Az adatbázisok segítségével megalapozottabban tudunk saját találmányunk tartalmi stratégiájában dönteni, kevésbé vagyunk kiszolgáltatottak egy bitorlási vélelem vagy egy tartalmunkat támadó megsemmisítési eljárás esetén, tisztában lehetünk a konkurencia szellemi termékeinek erősségével, ellenőrizni tudjuk egy potenciális licenciapartner tartalmának érvényességét.

Tehát érdemes megbarátkozni az tartalmi formákkal és on-line adatbázisokkal, mert készségi szintű használatuk által máshogyan nem megszerezhető információkhoz és lehetőségekhez jutunk.

IMPRESSZUM

SZERZŐ: Benkőné Csillag Lucia
szabadalmi ügyvivő

FEJLESZTŐ: Onlearn-tech Kft.

KÖZREMŰKÖDŐ: BCE Innovációs Központ Nonprofit Kft.

A tananyag a **TÁMOP-4.1.2/A/2-2010-0003** pályázat keretében készült

2011